

ACADEMIA ROMÂNĂ
Grupul de reflecție
Evaluarea Stării Economiei Naționale

ESEN - 2
INTEGRAREA ROMÂNIEI ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

INTEGRAREA STATISTICII ROMÂNEȘTI ÎN SISTEMUL STATISTIC EUROPEAN

Secția de Științe Economice, Juridice și Sociologie a Academiei Române

---

Institutul Național de Cercetări Economice
Centrul de Informare și Documentare Economică

ACADEMIA ROMÂNĂ
Grupul de reflecție
Evaluarea Stării Economiei Naționale

Coordonare generală:
Academician Eugen SIMION
Președintele Academiei Române

Coordonare executivă:
Academician Aurel IANCU

Consiliul de orientare și evaluare științifică:

Secția de științe Economice, Juridice și Sociologie a Academiei Române

Acad. Tudorel POSTOLACHE, președintele Secției;
Prof. dr. Constantin BĂRBULESCU, m.c.; Acad. Mircea Paul COSMOVICI;
Prof. dr. Daniel DĂIANU, m.c.; Acad. Emilian DOBRESCU;
Prof. dr. Ion DOGARU, m.c.; Acad. Ion FILIPESCU;
Acad. Aurel IANCU, vicepreședinte executiv;
Prof. dr. Constantin IONETE, membru de onoare al Academiei Române;
Prof. dr. Mugur C. ISĂRESCU, m.c.; Acad. Costin KIRIȚESCU;
Prof. dr. Vasile STĂNESCU, membru de onoare al Academiei Române;
Acad. Iulian VĂCĂREL; Prof. dr. Gheorghe ZAMAN, m.c.;
Prof. dr. Cătălin ZAMFIR, m.c.

Institutul Național de Cercetări Economice

Prof. dr. Mircea CIUMARA, director general
Prof. dr. Valeriu IOAN-FRANC, director general adjunct
Prof. dr. Gheorghe DOLGU

Directoratul și secretariatul științific

Prof. dr. Valeriu IOAN-FRANC; Prof. dr. Sorica SAVA;
Mircea FĂȚĂ; Drd. Aida SARCHIZIAN; Dan OLTEANU

*Ediție realizată cu asistență financiară din partea Comunității Europene,
grant B7-030-ZZ00 24.03.08.15.*

Punctele de vedere exprimate în acest studiu aparțin autorilor și, prin urmare, nu pot fi considerate în nici un fel ca exprimând punctul de vedere oficial al Comunității Europene.

CUPRINS

1. Deschiderea seminarului	7
Aurel IANCU, m.c., Academia Română	
2. Profesorul Jean-Louis Bodin - Laudatio -	9
Florin FILIP, Academia Română	
3. Statistica oficială, etica și practicile utile	11
Jean-Louis BODIN, Institutul Internațional de Statistică (ISI)	
3.1. Principiile fundamentale ale statisticii oficiale: ONU și alte organizații.....	12
3.2. Statistica trebuie să treacă proba utilității practice	14
3.3. Două întrebări importante: Cum pot fi puse de acord dreptul la informație și dreptul la intimitate? Este oare “legea pieței” un bun indicator de stabilire a priorităților?	15
3.4. Atitudinea etică față de utilizatori. Atitudinea etică față de respondenți	17
3.5. Cum să fie ținuți la distanță intrușii	19
4. Preocupări actuale ale statisticii românești.....	22
Aurel CAMARA, Institutul Național de Statistică	
5. Cooperarea statistică internațională - pilon hotărâtor al armonizării statisticii românești la standardele europene	27
Daniela ȘTEFĂNESCU, Institutul Național de Statistică	
5.1. Rolul statisticii în societatea informațională actuală.....	27
5.2. Cadrul cooperării în statistica românească	28
5.3. Evenimente ale cooperării în statistică	28
5.4. Suportul Eurostat (Biroul de Statistică al Comunităților Europene) în susținerea statisticii românești.....	29
6. Absorbția acquis-ului comunitar în statistica românească	34
Ilie DUMITRESCU, Institutul Național de Statistică	
7. Conturile naționale în România	39
Clementina IVAN-UNGUREANU, Institutul Naționa de Statistică	
7.1. Implementarea conturilor naționale în România	39
7.2. Acțiuni întreprinse pentru implementarea SCN.....	39
7.3. Etapele implementării conturilor naționale	39
7.4. Elaborarea conturilor naționale	40

7.5. Versiunile conturilor naționale	41
7.6. Surse de date	41
7.7. Principalele modificări metodologice ESA 1995.....	41
7.8. ESA 1995 în conturile românești	42
7.9. Preocupări de îmbunătățire a conturilor naționale în România	42
8. Statistica agriculturii în contextul integrării europene.....	43
Constantin MÂNDRICELU, Institutul Național de Statistică	
8.1. Obiective.....	43
8.2. Caracteristicile sistemului statistic agricol național	44
8.3. Domeniul anchetelor și reprezentării	44
8.4. Structura sistemului statistic agricol.....	45
8.5. Organizarea și realizarea anchetelor	51
8.6. Activități care susțin Programul statistic agricol național la care participă Institutul Național de Statistică și Ministerul Agriculturii, Alimentației și Pădurilor	52
9. Statistica industriei în contextul integrării europene.....	54
Cecilia SINIGAGLIA, Institutul Național de Statistică	
9.1. Implementarea Regulamentului CEE 3924/1991 - Statistica producției industriale în țările membre - în sistemul statisticii curente	54
9.2. Nomenclatorul PRODRUM 2000	55
9.3. Sistemul de anchete PRODRUM.....	56
10. Statistica socială în contextul integrării europene	62
Filofteia PANDURU, Institutul Național de Statistică	
10.1. Statistica socială în sistemul statistic național	62
10.2. Surse de date, metode de cercetare statistică.....	65
10.3. Elemente de infrastructură statistică.....	68
10.4. Repere ale armonizării cu statistica socială europeană.....	71
11. Conferința pentru aderarea la Uniunea Europeană - România.....	75
11.1. Acceptarea acquis-ului comunitar	75
11.2. Cadrul legislativ în vigoare în România	75
11.3. Situația actuală și perspectivele armonizării sistemului statistic național.....	76
11.4. Dezvoltarea durabilă a sistemului statistic	78
12. Progrese concrete înregistrate de sistemul statistic românesc de la prezentarea documentului de poziție	80
13. Raportul Comisiei Europene asupra României - 2001	84

CONTENTS

1. The opening of the Seminar	7
Aurel IANCU, Romanian Academy	
2. Professor Jean-Louis Bodin - Laudatio.....	9
Florin FILIP, Romanian Academy	
3. Official statistics, ethics and useful practices.....	11
Jean-Louis BODIN, International Institute of Statistics	
3.1. Fundamental principles of the official statistics: UNO and other organizations	12
3.2. Statistics must pass the practical utility test.....	14
3.3. Two major questions: How could the right to information and the right to privacy agree with each other? Is “the market law” an adequate indicator of priorities?.....	15
3.4. Ethic attitude towards users. Ethic attitude towards respondents.....	17
3.5. How to keep away intruders.....	19
4. Present concerns of the Romanian statistics.....	22
Aurel CAMARA, National Institute of Statistics	
5. International statistics co-operation - Major pillar of harmonizing the Romanian statistics with the European standards	27
Daniela ^a TEFĂNESCU, National Institute of Statistics	
5.1. The role of statistics in the present information society	27
5.2. The co-operation framework of the Romanian statistics	28
5.3. Events relating to the co-operation in statistics.....	28
5.4. The Eurostat (Statistical Bureau of the European Communities) support to the Romanian statistics	29
6. The Community acquis absorption by the Romanian statistics	34
Ilie DUMITRESCU, National Institute of Statistics	
7. Romania’s National Accounts.....	39
Clementina IVAN-UNGUREANU, National Institute of Statistics	
7.1. National Accounts implementation in Romania.....	39
7.2. Action taken to implement SCN.....	39
7.3. National Accounts implementation stages	39
7.4. National Accounts setting	40

7.5. National Accounts versions	41
7.6. Data sources.....	41
7.7. The main methodological changes - ESA 1995	41
7.8. ESA 1995 in the Romanian accounts	42
7.9. Actions taken to improve Romania's National Accounts.....	42
8. Agricultural statistics in the context of the European integration	43
Constantin MÂNDRICELU, National Institute of Statistics	
8.1. Objectives.....	43
8.2. Characteristics of the national agricultural statistical system.....	44
8.3. The field of surveys and representation.....	44
8.4. Structure of the agricultural statistical system.....	45
8.5. Survey organization and completion.....	51
8.6. Activities in support of the National Agricultural Statistical Programme carried out by the National Institute of Statistics and the Ministry of Agriculture, Food and Forests	52
9. Industrial statistics in the context of the European integration.....	54
Cecilia SINIGAGLIA, National Institute of Statistics	
9.1. The implementation of the EEC Regulation 3924/1991 - Statistics of industrial output in the member countries in the current statistical system.....	54
9.2. PRODRUM 2000 Nomenclature.....	55
9.3. PRODRUM surveying system	56
10. Social statistics in the context of the European integration.....	62
Filofteia PANDURU, National Institute of Statistics	
10.1. Social statistics in the national statistical system.....	62
10.2. Data sources, statistical research methods	65
10.3. Elements of statistical infrastructure	68
10.4. Benchmarks of the harmonization with the European social statistics....	71
11. The conference on the Accession to the European Union - Romania	75
11.1. Acceptance of the Community acquis.....	75
11.2. Legal framework in force in Romania	75
11.3. Present and prospects for the harmonization of the national statistical system	76
11.4. Sustainable development of the statistical system.....	78
12. Real progress made in the Romanian statistical system since the presentation of the position document	80
13. 2001 European Commission Report on Romania	84

1. DESCHIDERA SEMINARULUI

Prof. dr. Aurel IANCU, m.c.,
vicepreședinte coordonator al Secției
de Științe Economice, Juridice
și Sociologie a Academiei Române

D-le vicepreședinte al Academiei Române,

D-le președinte al Institutului Internațional de Statistică,

D-le președinte al Institutului Național de Statistică,

Doamnelor și domnilor invitați și stimați membri ai seminarului,

Deschidem astăzi cel de-al 16-lea seminar pe probleme de integrare a României în Uniunea Europeană – ESEN-2. Până în prezent, în cadrul seminarului am supus dezbaterii o mare varietate de probleme privind integrarea europeană – de la prezentarea publică a programului de cercetare și a stadiului negocierilor de aderare la UE a țărilor din Europa Centrală și de Est până la problemele pe care le ridică adoptarea acquis-ului comunitar și aderarea la UE în domeniile comerțului, industriei, agriculturii, energiei, sistemului de taxe și impozite, problemelor pieței unice europene, inflației, șomajului ș.a. Referatele prezentate în seminar sunt deja publicate în cele opt volume, alte trei fiind în pregătire.

Astăzi vom supune atenției dumneavoastră o temă nouă față de care economiștii sunt interesați în mod deosebit:

“Integrarea statisticii românești în sistemul statistic european”.

După cum bine știți, statistica reprezintă cel de-al 12-lea capitol de negociere din totalul celor 31 de capitole.

Vom avea astăzi ocazia să aflăm chiar de la făuritorii și experții cei mai autorizați ai statisticii din România ce s-a făcut până în prezent și ce urmează să se facă în continuare în domeniul integrării statisticii românești în sistemul statistic european.

Dar printre cei mai de seamă arhitecți ai statisticii mondiale și europene este, de bună seamă, profesorul Jean-Louis Bodin, președintele Institutului Internațional de Statistică. Cu amabilitate, domnia sa a acceptat invitația noastră de a participa la acest seminar cu o comunicare – discurs de recepție – extrem de incitantă și care detaliază, în fapt, deontologia statisticii - unul dintre principiile fundamentale ale statisticii oficiale, adoptate de Comisia Economică ONU pentru

Europa, preluate în Reglementarea Consiliului Europei nr. 322/1997 asupra statisticii comunitare și regăsite în întregime în legislația din România (Ordonanța Guvernului nr. 83/1999).

Ținând seama de importanța acestui seminar și de personalitățile științifice care participă la acesta, precum și de faptul că statistica face parte, prin excelență, din sistemul informațional, am considerat că cea mai îndreptățită personalitate care să conducă acest seminar este domnul acad. Florin Filip, vicepreședinte al Academiei Române, unul dintre cei mai renumiți specialiști din domeniul informaticii, prezent la importante întâlniri internaționale de specialitate și la realizarea și coordonarea multor proiecte internaționale.

Domnule vicepreședinte, vă rog să preluați conducerea seminarului.

2. PROFESORUL JEAN-LOUIS BODIN - LAUDATIO -

Acad. Florin FILIP

Doamnelor și domnilor,

Înainte de a începe lucrările propriu-zise ale seminarului ESEN-2, aș dori să adresez un salut cordial distinsului profesor Jean-Louis Bodin și să-l înștiințez că Biroul Prezidiului Academiei Române a hotărât în unanimitate să-i acorde Diploma „Meritul Academic” ca semn al recunoașterii și prețuirii din partea comunității academice românești pentru întreaga sa activitate științifică desfășurată în domeniul cercetării și dezvoltării statistice pe plan mondial, precum și pentru eforturile susținute pe care le-a depus pentru integrarea statisticilor naționale, inclusiv a celei românești, în sistemul statistic european.

Profesorul Bodin a publicat numeroase studii de statistică în diferite publicații naționale și internaționale, a participat cu comunicări științifice la numeroase reuniuni internaționale pe probleme de: statistici oficiale, cooperare internațională în domeniul statisticii, colectarea și tratarea informației statistice, difuzarea statisticilor, utilizarea acestora, etica în domeniul statisticii ș.a.

A elaborat și a predat cursuri de statistică, a fost ales ca membru al unor prestigioase instituții științifice și i s-au încredințat diferite funcții de conducere executivă și onorifică în numeroase organizații internaționale și naționale (franceze) de statistică, după cum urmează: din anul 2000, consilier principal pe lângă președintele Asociației pentru Departamentul pentru Schimburi de Tehnologie Economică și Financiară și, în paralel, din anul 1999, președinte al Institutului Internațional de Statistică; din anul 1997, expert național pe lângă Comunitățile Europene (Eurostat) și Parlamentul European și între 1966-1997, diverse funcții în cadrul INSEE din Franța, cum ar fi: expert, director adjunct și director al Departamentului de Relații Internaționale și Cooperare.

În calitatea sa de director al acestui departament, dl Bodin a inițiat procesul de armonizare a statisticilor țărilor candidate cu cele ale țărilor membre ale UE, România beneficiind de sprijinul necondiționat al profesorului Bodin în modernizarea statisticilor sale.

Domnia sa a condus prima delegație a INSEE în România în anul 1991, în timpul căreia s-au pus bazele unei strânse colaborări bilaterale. Principalele domenii acoperite de INSEE – Franța, în cadrul acțiunilor comune de cooperare din perioada de tranziție, sunt: statistica conturilor naționale, statistica structurală a întreprinderilor, statistica socială, statistica industriei, statistica comerțului, statistica mediului ambiant, recensământul populației și al locuințelor, diseminarea

informațiilor statistice, relațiile statisticii oficiale cu mijloacele mass-media, formarea și perfecționarea profesională a statisticilor, utilizarea informaticii moderne cu aplicații statistice. Dl Bodin s-a implicat personal în procesul de modernizare și de integrare a statisticii românești în sistemul statistic european.

Pentru toate acestea, comunitatea științifică din cadrul Academiei Române își exprimă întreaga sa grațitudine și, cu adânc sentiment de simpatie și prețuire, apreciază pozitiv hotărârea Biroului Prezidiului Academiei Române de a acorda Diploma „Meritul Academic” prof. Jean-Louis Bodin.

3. STATISTICA OFICIALĂ, ETICA ȘI PRACTICILE UTILE

Prof. Jean-Louis BODIN,
președintele Institutului
Internațional de Statistică (ISI)

Rezumat: Statisticile oficiale sunt elaborate în conformitate cu dreptul la informație, unul din cele mai importante drepturi ale omului în societățile democratice. Deși condițiile de producere a statisticilor s-au schimbat dramatic în ultimii douăzeci sau treizeci de ani, datoria guvernanților rămâne totuși aceea de a crea un climat adecvat și de a asigura un cadru juridic și bugetar echitabil, în vederea producerii și diseminării de date statistice vizând satisfacerea tuturor cerințelor utilizatorilor, și nu doar a nevoilor proprii.

Conform art. 1 al Rezoluției ONU privind principiile fundamentale ale statisticii oficiale, este de datoria instituțiilor statistice oficiale de a onora dreptul cetățenilor la informații publice. Această rezoluție, cât și mai vechile coduri etice (cum ar fi Declarația ISI despre etica profesională – 1985) sau documente mai recente (cum ar fi standardele speciale de diseminare a datelor ale FMI sau recomandările ILO – Biroul Internațional al Muncii) au consecințe profunde asupra organizării producției de statistici oficiale.

În etapa actuală ne putem pune trei întrebări importante: Cum poate fi îndeplinită proba de utilitate, după cum se cere în rezoluția ONU? Este oare “legea pieței” un bun indicator de stabilire a priorităților? Cum pot fi puse de acord dreptul la informație și dreptul la intimitate?

Statisticienii oficiali trebuie să propună răspunsuri satisfăcătoare și corecte la două probleme (rezoluția ONU și anumite practici utile utilizate în unele țări pot propune linii directoare și recomandări la aceste întrebări):

Atitudinea statisticienilor față de utilizatori: Care factori anume pot afecta încrederea utilizatorilor în rezultatele anchetelor? Cum pot fi tratați corect toți utilizatorii (și nu numai guvernele)? Cum putem fi siguri că rezultatele anchetelor satisfac efectiv cerințele utilizatorilor?

Atitudinea statisticienilor față de respondenți: Cum poate fi asigurată confidențialitatea și integritatea datelor individuale? Cum poate fi redusă la minimum sarcina respondenților?

În toate țările, relațiile instituțiilor statistice oficiale cu structurile guvernamentale sau grupurile particulare de “lobby” și de presiune pot afecta, de asemenea, integritatea statisticilor oficiale și stânjeni autonomia profesională necesară a statisticienilor oficiali. Însă practicile utile respectate în unele țări pot propune reacții pozitive la amenințări și/sau practici dubioase.

3.1. Principiile fundamentale ale statisticii oficiale: ONU și alte organizații

În democrațiile moderne, se admite din ce în ce mai mult că accesul larg la informațiile statistice reprezintă un drept important al cetățenilor la informație, necesar bunei funcționări a democrațiilor respective. Pe de altă parte, încrederea esențială în statistica oficială a tuturor categoriilor de utilizatori poate fi realizată numai dacă actorii acceptă unele practici utile, pentru ca furnizorii de date brute să răspundă favorabil cererilor de informații din partea birourilor de statistică. Acest lucru înseamnă că guvernele trebuie să creeze un climat adecvat și să asigure un cadru juridic și bugetar echitabil, în scopul producerii și diseminării de date statistice care să satisfacă toate necesitățile utilizatorilor, și nu numai nevoile proprii.

Acest nou climat este fără îndoială rezultatul activității depuse de comunitatea statistică de la sfârșitul anilor șaptezeci, în vederea creării și promovării unui set de principii etice și de practici utile. Una din primele tentative de formalizare a unor astfel de reguli etice a fost cu siguranță Codul ASA de conduită a statisticienilor, adoptat în anul 1979 de către Asociația Statisticienilor Americani, sub conducerea lui W. Edwards Deming (intitulat în prezent, după o revizuire în anul 1989, Liniile directoare etice ASA privind uzanța statistică).

Deming a fost, de asemenea, unul din promotorii Comitetului Institutului Internațional de Statistică (ISI), care a pregătit Declarația ISI asupra eticii profesionale, adoptate în cursul sesiunii centenare a ISI, ținute la Amsterdam, în anul 1985.

Aceste două coduri sunt foarte generale și se aplică nu doar statisticienilor oficiali, ci și întregii comunități statistice (statisticieni universitari, cercetători, statisticieni care lucrează în domeniul industrial etc.) și nu iau în calcul două caracteristici specifice ale statisticilor oficiale:

- Statisticienii oficiali nu lucrează pentru un consumator specific sau un mic grup de utilizatori; ei primesc fonduri publice pentru a se afla în serviciul întregii societăți și pentru a contribui, în domeniul lor, la dreptul cetățeanului la informație.
- Dreptul indivizilor la intimitate intră adeseori în conflict cu dreptul societății la informație (în scopul cunoașterii caracteristicilor sale colective).

Acesta este motivul pentru care a apărut drept foarte utilă completarea codurilor generale respective cu unele activități având o legătură mai precisă cu statistica oficială. În unele țări, statisticienii au încercat să producă unele coduri etice specifice, cum ar fi cea produsă în Franța, în 1984, de către asociația profesională a personalului INSEE¹ (Codul deontologiei statistice). Numai că în Europa, după căderea zidului Berlinului în 1989 și tranziția fostelor țări comuniste

---

¹ INSEE: *L'Institut National d'Etudes Economiques, adică Biroul Central de Statistică al Franței.*

spre democrație și economia de piață, a apărut o ocazie fără precedent. În prezent, este bine cunoscut că Conferința statisticienilor europeni a adoptat la cea de-a 42-a sesiune a sa, care a avut loc la Geneva, în iunie 1991, rezoluția privind Principiile fundamentale ale statisticii oficiale în regiunea acoperită de Comisia Economică a ONU pentru Europa, adoptată la nivel ministerial de către aceeași Comisie la 15 aprilie 1992. Ulterior, după discuții purtate în cadrul celorlalte comisii regionale ale ONU, Comisia statistică a ONU a recunoscut, cu ocazia sesiunii sale speciale desfășurate în luna aprilie 1994, că această rezoluție are o însemnătate mondială și a adoptat-o, cu unele schimbări minore ale preambulului, ca Rezoluția ONU asupra principiilor fundamentale ale statisticii oficiale.

Mai recent, alte organizații internaționale sau supranaționale au contribuit la reconfirmarea acestor principii, utilizându-le activ drept punct de referință al relațiilor lor cu țările membre, cât și în ceea ce privește răspunerile lor multilaterale:

1. Principalele caracteristici ale standardelor speciale și generale de diseminare a datelor ale Fondului Monetar Internațional (FMI) sunt extrase direct din principiile fundamentale.
2. În legătură cu recentul val de primire a unor noi țări (Republica Cehă, Ungaria, Coreea, Mexic, Polonia) în Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), Consiliul OCDE a decis:
  - să analizeze cadrul juridic și instituțional al statisticilor țărilor care solicită să devină membre ale organizației;
  - să evalueze calitatea datelor statistice disponibile în țările respective;
  - să asigure integrarea țărilor respective în sistemul de raportare și informare, în momentul admiterii în organizație, prin raportare la principiile fundamentale ale ONU.
3. În regulamentul Consiliului Uniunii Europene privind statisticile comunitare, adoptat în februarie 1997, principiile fundamentale sunt consfințite într-un capitol independent, denumit "Principii". Pe de altă parte, Eurostat, în colaborare cu țările în tranziție din Europa Centrală și Orientală și din fosta Uniune Sovietică, încurajează aplicarea acestor principii în țările respective și oferă consultanță privind modul în care acestea pot fi încorporate în legislația statistică națională.
4. Biroul Internațional al Muncii (ILO) a întreprins un studiu pe țări al practicilor de diseminare a statisticilor privind forța de muncă și șomajul, referitor la diseminarea informațiilor statistice către public, și a elaborat o listă preliminară a liniilor directoare, care urmează a fi supusă atenției celei de-a 16-a Conferințe internaționale a statisticienilor forței de muncă de la Geneva, din luna octombrie, în scopul unei mai bune evidențieri a recomandărilor ILO anterioare și pentru a se lua în calcul principiile fundamentale.

3.2. Statistica trebuie să treacă proba utilității practice

Rezoluția privind principiile fundamentale ale statisticii oficiale a slujit drept punct de referință pentru dezvoltările abordate în cele de mai sus și în special pentru conștientizarea sporită a faptului că (vezi primul și cel de-al doilea paragraf ale preambulului):

“informațiile furnizate de statistica oficială sunt o bază esențială pentru dezvoltarea din domeniile economic, demografic, social și al protecției mediului ambiant și pentru cunoașterea reciprocă și relațiile dintre state și popoare”,

și, de asemenea, că:

“încrederea funciară a publicului în informațiile statistice oficiale depinde, într-o mare măsură, de respectarea valorilor și principiilor fundamentale, care reprezintă temelia oricărei societăți democratice, care încearcă să se înțeleagă pe sine însăși și să respecte drepturile membrilor săi”.

Din cele zece articole ale acestor adevărate “Zece porunci” statistice, art. 1 este deosebit de relevant pentru actuala luare în considerație a celei mai bune strategii de satisfacere a necesităților beneficiarilor și de slujire a dreptului întregii societăți la informare. De aceea este utilă citarea în întregime a acestui articol:

“Statisticile oficiale asigură un element indispensabil în sistemul de informare a unei societăți democratice, slujind guvernul, economia și publicul, cu date despre situația economică, demografică, socială și a mediului ambiant. În acest scop, statisticile oficiale care trec proba utilității practice vor fi compilate și puse la dispoziție, în mod imparțial, de către instituțiile statistice oficiale, în scopul onorării dreptului cetățenilor la informații publice.”

Acest articol definește clar diferitele categorii ale utilizatorilor de statistici oficiale, care urmează a fi deserviți în mod imparțial. Totuși, el subliniază, de asemenea, punctul crucial al dezvoltării unei strategii de programare statistică orientate spre utilizator. Acesta este motivul pentru care statisticile oficiale trebuie să treacă proba utilității practice, un termen care merită să fie explicat!

Este evident că statisticienii oficiali nu dispun de autoritatea necesară de a putea decide colectarea unui element de informație dat, pur și simplu pentru că așa doresc ei sau deoarece consideră că producerea unor astfel de date ar putea “fi utilă societății”. Este la latitudinea societății înseși și a diverselor grupuri ale sale să decidă de ce date și informații anume au propriu-zis nevoie. Bineînțeles, la acest punct se pun trei întrebări majore:

1. Cum trebuie luate deciziile și ce mecanisme trebuie realizate pentru a ajuta societatea să decidă care date anume trebuie să fie colectate? Mai precis, cine sau care organizație anume trebuie să fie autorizată să afirme că datele pe care un birou național de statistică se pregătește să le colecteze trec proba utilității practice?

2. Ce avantaje reciproce pot exista între cerere și mijloacele aflate efectiv al dispoziția birourilor naționale de statistică, astfel încât să existe siguranța că decizia finală nu este luată în exclusivitate de către autoritățile bugetare?
3. În cele de urmă, cum pot fi slujite nevoile diverselor grupe de utilizatori “în mod imparțial”, după cum prevede art. 1 al rezoluției?

3.3. Două întrebări importante: Cum pot fi puse de acord dreptul la informație și dreptul la intimitate? Este oare “legea pieței” un bun indicator de stabilire a priorităților?

3.3.1. Cum pot fi puse de acord dreptul la informație cu dreptul la intimitate?

Nu este ușor să se afle soluții realmente adecvate și practice la problema trecerii probei utilității practice sau să se găsească mecanisme adecvate de a stabili care date anume trebuie să fie colectate prin operații statistice. De fapt, această întrebare a fost rar formulată astfel. În consecință, în majoritatea țărilor dezvoltate au fost create treptat instituții de protejare a datelor individuale și a intimității, care, în unele cazuri, au încercat să răspundă ele însele la această întrebare majoră.

Această situație nu oferă neapărat răspunsul cel mai potrivit la întrebare. Foarte adesea, dacă nu chiar întotdeauna, problema principală constă în faptul că dreptul la informație vine în conflict cu dreptul la intimitate.

Dreptul la informație se reflectă în cererile diverșilor utilizatori către producătorii de statistici. Dreptul la intimitate acoperă nu numai dreptul la protecția absolută a datelor individuale (care este o regulă de aur pentru statisticienii oficiali), ci și crearea mecanismelor care să facă absolut imposibilă dezvăluirea datelor neautorizată de lege. Acest drept include, de asemenea, dreptul indivizilor de “a nu fi supuși încălcării arbitrare a intimității lor”, după cum se precizează în Declarația universală a drepturilor omului. Roger Jowell a descris acest conflict extrem de bine în lucrarea preliminară pentru Declarația privind etica profesională a ISI, amintită anterior. În lucrarea lui Roger Jowell, prezentată la cea de-a 43-a sesiune ISI, care a avut loc la Buenos Aires, în luna decembrie 1981, se menționa că “dreptul individului la intimitate trebuie să fie întotdeauna contrabalansat de dreptul societății de a se cunoaște pe ea însăși”.

Conferirea, de jure sau de facto, instituțiilor create să protejeze datele și intimitatea, a responsabilității de a stabili care date anume pot fi colectate efectiv previne dezbaterea necesară între reprezentanții acestor două tipuri de drepturi, evidențiate de către Roger Jowell. Lucrurile s-ar petrece identic, dacă statisticienilor oficiali li s-ar permite să abordeze această problemă pe cont propriu, în ciuda faptului că aceștia s-au arătat întotdeauna sensibili la problemele confidențialității și la respectarea intimității. O astfel de conștientizare este vizibilă, de exemplu, într-unul din articolele Codului de conduită al Asociației Statisticienilor Americani (ASA), menționat anterior:

“Recunoașterea faptului că colectarea datelor pentru o anchetă statistică poate impune o sarcină asupra respondenților, care poate fi considerată de unii drept o încălcare a intimității, implicând adeseori considerente legitime de confidențialitate, înseamnă că statisticienii trebuie să colecteze numai datele necesare scopului anchetei...”

Totuși, această stipulare din codul ASA presupune că trebuie efectuat un studiu dat, ridicând doar problema stabilirii colectării datelor necesare studiului, în timp ce problema de a decide asupra oportunității propriu-zise de efectuare a studiului trebuie abordată în prealabil.

3.3.2. Este oare “legea pieței” un bun indicator de stabilire a priorităților?

În cursul ultimilor cincisprezece ani, majoritatea birourilor naționale de statistică au încercat să definească o strategie de marketing a publicațiilor statistice și a produselor de diseminare, împreună cu o politică de prețuri a acestor publicații și produse. Accentul pe aceste probleme se datorează, în parte, restricțiilor bugetare crescânde cu care se confruntă birourile naționale de statistică. Aceste restricții le-au determinat să dovedească faptul că aceste produse satisfac așteptările utilizatorilor sau ale clienților, grație capacității lor de a genera venituri. Acest accent este, de asemenea, evident datorită necesității crescânde de a oferi utilizatorilor produse din ce în ce mai conforme nevoilor lor, în timp ce se poate presupune că “piața” poate evalua caracterul adecvat al acestor nevoi.

Neîndoielnic, rolul indicator pe care venitul provenit din diseminare îl poate juca în evaluarea performanței unui birou național de statistică nu trebuie să fie subestimat. Criteriile de piață s-au dovedit referențiale în ceea ce privește confirmarea cererii și în asigurarea certitudinii că producția statistică cu utilizare redusă nu este continuată cu cheltuieli mari. Totuși, aceste criterii vin în contradicție cu necesitatea de a pune informațiile la dispoziția tuturor. Astfel, de asemenea, importanța criteriilor de piață și piața propriu-zisă nu trebuie să fie exagerate. Unul din motive îl constituie faptul că atunci când o publicație este vândută trebuie luată în calcul natura articolelor facturate. După ce am analizat practicile câtorva birouri naționale de statistică din majoritatea țărilor dezvoltate, am ajuns la concluzia că, în general, implicit sau explicit, nu se facturează informația statistică însăși. Singura excepție o reprezintă cazurile specifice de vânzări de informații către redistribuitorii de informații, vânzătorii de bănci de date comerciale care cuprind informații statistice sau brokeri, prin intermediul cărora producătorii de informații facturează drepturi de autor sau onorarii, adeseori calculate la un tarif uniform. În general, ceea ce este facturat efectiv este valoarea adăugată prin însuși actul de diseminare, adică tipărirea, copierea computerizată, durata computerizării necesare accesării băncilor de date etc.

Orice încercare de facturare a datelor de bază propriu-zise ar pune imediat probleme imense, deoarece aceste informații sunt un “bun public”. Ele sunt reproduse la un cost marginal neglijabil, după producerea primului exemplar și după ce consumul acestuia nu exclude transmiterea către o terță parte. Teoria economică

a demonstrat marile dificultăți pe care le presupune stabilirea unui preț de referință pentru astfel de produse. Rolul informațiilor statistice în operațiunile instituțiilor democratice necesită ca acestea să fie libere, atunci când producția lor este finanțată din bugetele publice și, prin urmare, deja achitată prin intermediul impozitelor. Aceste lucruri fiind spuse, cu siguranță că nu se exclude și este chiar utilă facturarea valorii adăugate, corespunzând costului punerii la dispoziție a datelor. Un utilizator care se duce la un birou de statistică să multiplice sau să facă copii anumite rezultate nu plătește nimic sau aproape nimic, în timp ce o persoană care solicită o procesare specială a anumitor fișiere trebuie să plătească costurile de producție și costul programelor de calculator necesare procesării fișierelor.

În cele din urmă și cel mai important, selectarea orientării programelor doar pe baza venitului estimat ar echivala cu ignorarea existenței a trei grupuri foarte diferite de utilizatori: mai întâi autoritățile publice (guvernul și administrațiile), în al doilea rând întreprinderile (inclusiv redistribuitorii de informații statistice) și, în al treilea rând, publicul larg și cetățenii, pentru care facturarea nu are aceeași semnificație. Mai mult decât atât, nu cumva se transmit aceleași informații la fiecare din aceste trei tipuri de utilizatori?

În mod foarte clar, anumite nișe ale pieței informațiilor se supun logicii de piață (de exemplu, statisticile referitoare la vânzările de automobile noi în funcție de marcă, model și culoare). Prin urmare, producția se încadrează într-o piață privată a statisticilor, neintrând în sectorul public. Cu toate acestea, birourile naționale de statistică fac parte din infrastructura informațională a unei națiuni și societăți și furnizează un bun public, a cărui producție nu se poate supune legilor de piață clasice.

Dat fiind că o strategie pură a pieței nu poate sluji drept bază a programelor statistice și nici nu se pune problema de a lăsa la latitudinea statisticienilor să decidă ce este "bine pentru societate", definirea celei mai bune strategii trebuie să se bazeze pe alte considerațiuni. Una din strategiile posibile ar putea consta în trei părți:

- consultarea utilizatorilor: programele statistice și uneori metodele statistice trebuie să fie analizate de către organe consultative independente, adecvate;
- diseminarea informațiilor: "fondul comun" de informații puse la dispoziție în mod public; evaluarea necesităților diverselor segmente ale "pieței": guverne, guverne locale, întreprinderi, utilizatori din mediul academic, publicul larg etc.; relațiile cu mass-media; rolul firmelor particulare în procesul de diseminare;
- instruirea utilizatorilor.

3.4. Atitudinea etică față de utilizatori. Atitudinea etică față de respondenți

Mai întâi, statisticienii oficiali trebuie să verifice dacă programele lor de lucru satisfac necesitățile unei game largi de utilizatori, prin intermediul organelor consultative și al canalelor de diseminare, după cum s-a menționat anterior. De

asemenea, ei trebuie să aibă în vedere două aspecte importante, și anume atitudinea lor generală față de utilizatori și atitudinea față de respondenți. Rezoluția ONU și unele practici utile utilizate în unele țări îi pot ajuta în acest sens.

Regula de aur este aceea că toți utilizatorii trebuie să fie tratați corect, în mod identic, fără avantajarea inechitabilă a cuiva. Numai că panorama diversilor utilizatori este departe de a fi simplă. În consecință, un plan de diseminare corect trebuie să cuprindă următoarele elemente:

- Datele trebuie să fie produse suficient de rapid și puse la dispoziția tuturor utilizatorilor, într-un mod transparent și fără a se acorda nimănui un avantaj părtinitor (programarea unor publicări în avans ar putea fi o bună modalitate de atingere a acestui scop); este necesar ca datele să fie însoțite de informații referitoare la modul de utilizare a datelor și de restricțiile acestora, într-o formă accesibilă și inteligibilă.
- Este indicat să existe o transparență a metodelor și procedeelelor utilizate în colectarea și producerea datelor (de asemenea, metadatele trebuie să fie disponibile utilizatorilor).
- Un factor-cheie îl constituie transparența politicii de diseminare, în special prin furnizarea de explicații publicului care are acces la datele-cheie, înainte de publicarea lor oficială și prin menținerea unor intervale cât mai scurte cu putință (câteva ore); utilizatorii au nevoie de garanția că aceasta nu este rezultatul manipulărilor politice.
- Este, de asemenea, recomandabil să existe transparență în politica de stabilire a prețurilor; dacă utilizatorilor li se face o facturare a datelor, politica prețurilor trebuie să fie corectă și clară și ea nu trebuie să descurajeze unii utilizatori să acceseze informațiile.
- Trebuie să fie evident că nu există nici o posibilitate ca persoane din afara biroului de statistică să intervină asupra informațiilor, fie prin întârzierea informațiilor, fie prin atribuirea unei interpretări subiective semnificației acestora.
- Revizuirile datelor trebuie să fie cât mai mici cu putință; evidența indicatorilor-cheie revizuiți trebuie pusă la dispoziția utilizatorilor.
- Unele baze de date (tipărite sau electronice) trebuie făcute accesibile în mod public; mulți utilizatori doresc să aibă informații disponibile într-o formă ușor de utilizat, prin mijloace proprii (formă electronică), în timp ce alții preferă publicațiile tipărite.
- Bunele relațiile cu mass-media sunt absolut necesare; rolul mass-media în prezentarea și explicarea informațiilor către publicul larg este de neînlocuit.
- În general, pe lângă date, utilizatorii au nevoie de explicații analitice.

Atitudinea față de respondenții unei anchete trebuie să se bazeze pe două principii importante: reducerea la minimum a sarcinii de răspuns și stricta confidențialitate a datelor individuale. Principiile respective implică:

- transparența temeiului legal al chestionarelor;
- solicitarea doar a informațiilor care sunt esențiale scopurilor anchetei; explicarea clară către respondenți a scopurilor;
- procesarea datelor în modul cel mai obiectiv, imparțial și neutru cu putință;
- garantarea faptului că nici o persoană neautorizată nu poate accesa datele individuale și că pe baza statisticilor publicate nu poate fi identificată nici o persoană individuală; clarificarea condițiilor în care cercetătorii din mediul academic pot avea acces la datele individuale;
- înlocuirea chestionarelor prin utilizarea registrelor administrative, atunci când acest lucru este posibil;
și, în cele din urmă, dar nu în ultimul rând,
- dovada valorii datelor pentru societate.

3.5. Cum să fie ținută la distanță intrușii

În democrațiile moderne, se admite pe scară largă că producerea unor statistici corecte și valabile necesită autonomia profesională a statisticienilor oficiali. Dar în toate țările, inclusiv cele democratice, relațiile organelor statistice oficiale cu structurile guvernamentale pot afecta integritatea statisticii oficiale și stânjeni autonomia profesională necesară a statisticienilor oficiali.

Conform unei clasificări propuse de William Seltzer, există unele căi prin care relațiile cu structurile guvernamentale pot afecta autonomia profesională a statisticienilor:

- limitarea rolului și misiunilor organelor statistice oficiale (așa cum era cazul în Regatul Unit, la începutul anilor optzeci, de exemplu); într-un raport oficial din acea țară se afirma:
“nu mai există motive pentru ca guvernul să acționeze ca furnizor universal... informațiile nu trebuie să fie colectate în primul rând pentru publicare; ele trebuie colectate în primul rând deoarece guvernul are nevoie de ele pentru necesități proprii”; numai că revenirea guvernului britanic din anii nouăzeci la conceptul unei misiuni mai largi este clar dovedită într-o carte albă a guvernului deschis, elaborată de către guvernul lui John Major: “Statisticile oficiale conțin o gamă largă de informații despre economie și societate. Ele sunt colectate de către guvern, în scopul informării, dezbaterii, luării de decizii și cercetării, atât în cadrul guvernului, cât și de comunitatea largă... Existența unor statistici sociale și economice corecte este esențială pentru guvernele deschise. Guvernul are răspunderea producerii acestora și a păstrării încrederii publicului în ele”;
- extinderea rolului și misiunilor organelor statistice oficiale la analiza sau activitatea politică (o formă deosebit de nocivă este utilizarea crescândă a formulei cu motivație statistică în luarea deciziilor politice);

- reducerea inechitabilă a resurselor bugetare: în mod evident, există o problemă de distincție între controlul bugetar executiv și legislativ adecvat și utilizarea bugetelor în scopuri partizane;
- presiunile de a se elimina domenii sau serii statistice: un birou de statistică poate fi ușor de paralizat, în caz că deciziile referitoare la fiecare domeniu statistic sau la fiecare serie statistică devin subiectul unei dezbateri politice;
- numirea, pe criterii politice, a personalului organelor statistice oficiale;
- presiuni politice asupra metodologiilor, conceptelor, clasificărilor etc.;
- utilizarea clasificărilor în scopuri nonstatistice, fără acordul statisticienilor oficiali;
- cenzurarea sau modificarea datelor;
- utilizarea imprecisă a datelor statistice;
- periclitarea confidențialității datelor;
- organizarea de campanii susținute de discreditare a serviciului statistic, a rezultatelor și metodologiilor statistice sau a statisticienilor.

Statisticienii oficiali pot avea reacții pozitive la amenințări și/sau practici dubioase, în scopul păstrării integrității statistice față de presiunile politice.

Unii din factorii care pot contribui la menținerea integrității sunt în afara controlului organelor statistice oficiale:

- existența unui serviciu public integru în țările respective (o tradiție a “imunității administrative” poate contracara atacurile asupra membrilor personalului, care simbolizează integritatea și independența; acest lucru este deosebit de important pentru conducătorul instituției de statistică, care, foarte adeseori, se confruntă personal cu problemele politice ce pot apărea și trebuie să joace rolul unui tampon între tehnicienii săi și lumea politică);
- o tradiție îndelungată a integrității statistice;
- mijloace mass-media necenzurate și active, care sunt foarte adesea cei mai buni aliați ai statisticienilor.

Organele statistice oficiale pot promova o serie de alți factori, în colaborare cu factorii de decizie politici:

- legături strânse între utilizatori și producători (în general, utilizatorii sunt cei mai buni aliați ai statisticienilor oficiali, în special atunci când reprezintă un spectru social larg);
- legi referitoare la statutul autonom al organelor statistice oficiale și includerea lor în structurile guvernamentale;

- poziția și statutul contractual al conducătorilor organelor statistice oficiale;
- programarea, anunțată prealabil, a datelor ce urmează a fi publicate;
- o coordonare statistică sporită după descentralizarea sistemelor statistice.

La urmă, unii factori se află în întregime sub controlul organelor statistice oficiale și a statisticienilor oficiali:

- crearea unei societăți statistice naționale, profesionale, active (care să reunească statisticienii oficiali și pe cei din mediul academic, cât și statisticienii care lucrează în industrie): rolul Societății Statistice Regale, în dezbateră din Regatul Unit după redactarea raportului Rayner menționat anterior, a fost realmente esențial în schimbarea mentalității guvernului britanic;
- sprijinul internațional (“clubul de prieteni”);
- apropierea “socială” față de factorii de decizie politici (fără compromisuri);
și, de asemenea,
- mai buna înțelegere a rolului și misiunii politicianilor.

Dar relațiile cu grupurile de “lobby” și de presiune pot, de asemenea, stânjeni autonomia profesională, de exemplu, dacă organele statistice oficiale acceptă, în mod imprudent, să lucreze pentru interese particulare sau tratează imprudent solicitările cercetătorilor. Deoarece politicienii și grupurile de “lobby” pot și ei să exercite presiuni, în vederea eliminării unor domenii sau serii statistice sau în ceea ce privește metodologiile, conceptele și clasificările, aceștia pot utiliza incorect datele statistice sau organiza campanii în mass-media, de discreditare a serviciului de statistică și a rezultatelor, metodologiilor sau personalului acestuia.

Pentru a putea păstra integritatea statistică în fața grupurilor de “lobby”, organele statistice oficiale trebuie să fie receptive la nevoile mijloacelor mass-media și ale utilizatorilor și să instituie o anumită apropiere “socială” de grupurile de “lobby” și de factorii de decizie din sectorul privat, fără compromisuri.

4. PREOCUPĂRI ACTUALE ALE STATISTICII ROMÂNEȘTI

Aurel CAMARA,
președinte INS

Stimate domnule Bodin,

Stimate domnule vicepreședinte al Academiei Române,

Onorată asistență,

Stimați colegi,

Este desigur cunoscut că statisticianul elaborează metodologii, culege și prelucrează date statistice despre fenomene și procese economico-sociale deja petrecute în timp. Nu este însă mai puțin adevărat că el scrutează și viitorul prin prisma nevoii de investigare a necesităților de date ale utilizatorilor și a imperativului cuantificării lor statistice într-o perspectivă apropiată sau mai îndepărtată.

Când am enunțat această dublă postură a statisticianului, mărturisesc că am avut în vedere în fapt să nu mă refer - în această scurtă alocuțiune - la trecut, ci să plasez, în măsura în care îmi stă cu putință, unele dintre înfăptuiri la timpul prezent. Totodată, să prezint o serie de acțiuni pe care le avem în vedere în viitor pentru promovarea statisticii românești.

Recent, am celebrat într-un cadru festiv cea de-a 142-a aniversare a creării statisticii oficiale în România. La 12 iulie 1859, domnitorul Alexandru Ioan Cuza semna decretul prin care se înființa Oficiul de Statistică al Munteniei, urmând celui de atestare a statisticii din Moldova. Din acel moment, statistica românească, beneficiind de o pleiadă de iluștri conducători și remarcabili statisticieni, a cunoscut o puternică dezvoltare, înscriindu-se cu demnitate în rândul statisticilor oficiale din celelalte țări europene. Desigur, ca în oricare alt domeniu și ca în oricare alt loc, statistica românească a cunoscut urcușuri și coborâșuri. Dar ceea ce este important și o putem spune cu tărie astăzi este că vicisitudinile vremii și uneori influențele nefaste n-au reușit să o scoată sau să o abată de pe drumul pe care s-a înscris și pe care îl urmează astăzi în cadrul familiei statisticienilor.

Așa cum spunea vicepreședintele Academiei, domnul profesor academician Florin Filip, datoria noastră este să ne cinstim predecesorii și, în ceea ce ne privește, o dată cu aniversarea despre care v-am vorbit, am întreprins demersurile necesare pentru ca, pe baza unei hotărâri a guvernului, ziua de 12 iulie să fie consacrată sărbătoririi statisticianului. Suntem, de asemenea, convinși că, la rândul nostru, trebuie să confirmăm speranțele ce au fost puse în noi de predecesori și

mai ales pe cele cu care ne-au investit poporul și conducerea țării în a servi societatea cu ceea ce știm cel mai bine să facem: date și informații statistice.

Este nu mai puțin imperios necesar că, într-un mesaj pe care am încerca să-l transmitem cu acest prilej, în prezența domnului Jean-Louis Bodin, s-ar impune și datoria de a ne face mai mult cunoscuți în mediile statistice internaționale și de a încerca în primul rând să fim prezenți cu reprezentanții noștri cei mai de seamă și cei mai valoroși în cel mai prestigios forum al statisticii mondiale care este Institutul Internațional de Statistică. În această temerară încercare, nu atât prin prisma unor îndoieli cu privire la capabilitatea și spiritul creator al statisticianului român, ci mai ales prin precaritatea resurselor, vom fi sprijiniți moral și prin diligențele pe care le poate face cel ce ne onorează astăzi cu prezența sa și care s-a înscris de mult și rămâne un devotat prieten al statisticianului român.

Nu regret faptul că nu am rezistat tentației de a mă întoarce totuși în timp, pentru că asta ar fi însemnat să fiu acuzat în vreun fel de abandonul sensului primordial al statisticii, de a crea mediul comparației.

În contextul tematicii generoase pe care ne-o oferă seminarul, de a ne referi cu precădere la ceea ce a însemnat impulsul hotărâtor al demersurilor și realizărilor în statistica noastră națională, și anume suportul Phare, ar fi fost nedrept să nu ne raportăm la timpul și situația de la care am pornit temerara întreprindere de aliniere a statisticii românești la standardele europene.

Lucrurile, așa cum probabil le știți cu toții, nu neapărat circumscrise domeniului statistic, au debutat prin teama firească de a da piept cu noul și de a transforma tot ceea ce devenise rutină în concepte necunoscute până atunci.

Fără a intra în detalii, aș vrea numai să spun că, dincolo de entuziasmul și eforturile care s-au depus de statisticieni în acești ani, a existat și continuă să fie prezent un stimulent deopotrivă mobilizator, prin prisma mentalității, și participativ, dacă avem în vedere suportul logistic material și financiar reprezentat de programele Phare și, îndeobște, de organisme care stau în spatele acestora și care definesc rolul Comisiei Comunităților Europene. Pentru noi, statisticienii, acest rol semnifică în special Eurostat, și prin acesta, întreaga familie a statisticienilor europeni reunită în oficiile de statistică ale statelor membre.

Am realizat de-a lungul acestor ani o mulțime de lucruri bune. Poate am făcut și greșeli pe care am încercat să le îndreptăm. Ceea ce este important reprezintă faptul că bilanțul acumulărilor este, an de an, mai bogat și că perspectiva se prefigurează din ce în ce mai optimistă față de obiectivul primordial de aliniere completă a statisticii românești la standardele și normele Uniunii Europene.

Pe linia rezultatelor marcante pe care le-am obținut în acești ani, sunt nevoit să repet, cu sprijinul esențial al programelor Phare, doresc în primul rând să subliniez configurația actuală a infrastructurii Institutului Național de Statistică, constând în dotarea cu echipamente de înaltă performanță care plasează, cred, Institutul Național de Statistică printre organisme sectorului guvernamental cel mai bine înarmate și pregătite pentru a face față provocărilor viitorului.

Am schimbat, desigur, și instrumentele fundamentale și conceptele cu care operează statistica, adaptând întregul aparat logistic la cerința trecerii de la cercetarea exhaustivă, în care practic virtuțile științifice ale statisticii au fost abandonate, la metodele moderne de cercetare bazate pe observarea statistică selectivă. Nici nu se putea altfel, dacă doream nu numai să menținem ritmul transformărilor ce urmau să aibă loc în economie și în viața socială - ce constituie obiectul statisticii -, ci și să devansăm aceste procese. Aceasta întrucât, sub aspectul demersului metodologic, statistica nu mai putea fi în urmă, ci trebuia să devanseze și să anticipeze procesele ce urmau să se desfășoare.

În al treilea rând, trebuia să ne preocupe, și ne-a și preocupat, introducerea acelor instrumente metodologice ce pot în mod hotărâtor să influențeze o cifră statistică. Mă refer în esență la clasificările și nomenclatoarele statistice, dar, în aceeași măsură, și la alte instrumente indispensabile, cum ar fi registrul unităților economice și sociale, menit să monitorizeze demografia, altfel destul de tumultuoasă a spațiului fenomenelor economice și sociale în care își duc viața unitățile de profil.

În sfârșit, așa cum îi stă bine, nu puteam să nu relev etapa cea mai importantă, poate, a întregului demers statistic, constând în satisfacerea nevoilor utilizatorilor de date statistice prin informații cât mai ample, diversificate, prompte, și științific argumentate.

Așa cum spuneam mai înainte, nu pot fi trecute, din păcate, toate numai în contul realizărilor, ci o serie de aspecte au înclinat, firesc, și talerul neîmplinirilor. Uneori am fost tentați cu toții și am și recurs la implementarea unor soluții care nu s-au dovedit viabile. În alte cazuri, soluțiile adoptate au fost afectate de inconsistență și de nevoia de a răspunde prompt unor cerințe, nelăsând spațiul suficient demersului științific obligatoriu pentru o statistică modernă.

Iată doar câteva exemple. Am recurs, cu oarecare strângere de inimă, dar și forțați de circumstanțe, la un sistem statistic în domeniul statisticii sociale care s-a dovedit neadaptat cerințelor Uniunii Europene la care aspirăm și pe care însă nu aveam cum, la momentul oportun, să le anticipăm.

Am preferat să marșăm cu destulă nonșalanță spre unele precepte pentru punerea bazelor statisticii agricole, un domeniu altfel destul de complex, fără să realizăm impactul pe care avea să ni-l producă mai târziu, din care este suficient să remarcăm nevoia de a reconsidera întregul ansamblu de instrumente statistice pentru cuantificarea fenomenelor economice într-o etapă care putea fi plasată mai devreme.

Ne-am trezit, poate, puțin cam târziu din amorțirea, de sorginte învechită, că orice întreprindere de anvergură necesită un program concret bine elaborat și o strategie serios fundamentată.

Este suficient să mă refer în context la crearea mediului de conviețuire armonioasă, în beneficiul statisticii, a statisticienilor cu propria lor concepție, pe de

o parte, și a informaticienilor siliți să se adapteze într-un ritm extrem de alert unui mediu deosebit de dinamic.

Aș dori să mă limitez în enunțarea celor câtorva aspecte, desigur majore, prin a releva unul care are virtute ambivalentă. Este vorba de trecerea de la conceptul monoteist, dacă mă pot exprima așa, referindu-mă la rolul cvasigeneralizator al sistemului statistic generat de INS, la cel global, ca noțiune de avangardă constând în sistemul statistic național. Este clar că nu ne mai putem baza pe ceea ce poate oferi statistica centralizată, dominată de demersul exclusivist al organului central de statistică care, în cazul nostru, este Institutul Național de Statistică, ci trebuie, cu ostentație, dacă este necesar, să recurgem la implicarea, voită sau nevoită, dar în orice caz necesară societății, a contribuției celorlalte instituții.

În succesiunea firească a lucrurilor, se înscrie, desigur, răspunsul la dilema *unde suntem și ce avem de făcut?* Conceptual și practic, astăzi nu mai putem evoca drept justificare a erorilor lipsa de experiență, lipsa de sprijin sau erorile altora. Suntem nevoiți să ne implicăm noi înșine, cu propriile eforturi, în mai mare măsură decât până acum și să mizăm din ce în ce mai puțin pe ceea ce ne pot oferi alții, programând rezultate comparativ mai bune.

Entuziasmul și neștiinței trebuie deci să-i opunem conștientizarea demersului prin strategii bine chibzuite și prin programe care să aibă un suport real în resurse umane și materiale. Ezitărilor și erorilor trebuie să le contrapunem demersul științific și competența. Experimentelor, cu atât mai mult orbecăielilor, în abordarea unor concepte și implementarea unor proiecte, trebuie să le ia locul managementul și profesionalismul. Izolării și infatuării care pot să plaseze statisticianul în zona inaccesibilității produsului activității sale, cifra statistică, trebuie să le contrapunem, în sens real, informația prietenos utilizabilă (*friendly-use*) pentru a ne apropia utilizatorul, în beneficiul lui, dar și al nostru, al statisticienilor. Poate în primul rând al nostru!

Este neîndoielnic faptul că, atunci când vom reuși ca principiile frumos stipulate în legea statisticii să se transforme din principii în forme de manifestare concretă a relațiilor între toți actorii demersului statistic economic, nu poate fi ceva mai plin de satisfacție decât convingerea unui producător de bunuri că a realizat, în urma gândirii și eforturilor sale, un produs de o calitate deosebită. Și nici a celui ce este chemat să-l utilizeze decât credința că a obținut cu eforturi relativ minime și de o calitate neîndoielnică produsul pe care și l-a dorit.

Preocuparea noastră majoră este să facem ca acest imperativ să fie inoculat mentalității statisticianului. Numai atunci putem să afirmăm cu convingere ne-strămutată că ne-am îndeplinit și că ne îndeplinim menirea, că mijloacele de care dispunem ca efort al contribuabilului se returnează cu valoare adăugată către cel care ne-a furnizat informația sau cel care ne-a asigurat, în ultimă instanță, supraviețuirea.

Permiteți-mi, în final, să afirm cu destulă convingere că măsura în care se vor produce mai multe statistici și, mai ales, măsura în care aceste statistici vor fi

cât mai larg utilizate reprezintă unul din criteriile semnificative ale evaluării gradului de civilizație și modernitate atins de societate.

Stă în natura ființei umane de a se bucura atunci când lucrurile pe care le-a îndeplinit reprezintă succese și mai ales când ele sunt recunoscute. Firește, și noi, statisticienii, ne bucurăm atunci când putem să ne atribuim chiar și o parte, nu neapărat cea mai importantă, a acestor succese.

Acum este însă cazul să fim mai realiști și să recunoaștem că nu am făcut destul pentru ca statistica să fie plasată acolo unde tinde și merită să ajungă. Cu alte cuvinte, după cum nu putem concepe o dezvoltare teoretică a statisticii sau a oricărui alt domeniu acompaniată de un nivel scăzut al laturii sale aplicative, tot așa nu pot exista concepte, măsuri și decizii de politică economică optime bazate pe o statistică lipsită de fiabilitate, calitate și operativitate.

Suntem hotărâți, doamnelor și domnilor, să facem eforturile necesare pentru ca statistica să devină în mai mare măsură decât în prezent un fundament solid și util, menit să servească cercetării și studiului fenomenelor și proceselor social-economice din România.

Acest imperativ decurge din conștientizarea necesității de a continua procesul de aliniere și armonizare a statisticii românești la normele și standardele internaționale, cu precădere la cele ale sistemului statistic al Uniunii Europene.

În același timp, statistica este chemată să-și exercite rolul creării cadrului conceptual și factual de evaluare și recunoaștere, prin graiul de necontestat al datelor statistice, a măsurii în care România, prin nivelul atins de dezvoltare economică și socială, este pregătită pentru aderarea la structurile euro-atlantice.

Vă mulțumesc pentru atenție!

5. COOPERAREA STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ - PILON HOTĂRĂTOR AL ARMONIZĂRII STATISTICII ROMÂNEȘTI LA STANDARDELE EUROPENE

Dr. Daniela ȘTEFĂNESCU,
vicepreședinte INS

5.1. Rolul statisticii în societatea informațională actuală

Aș începe această alocuțiune cu o afirmație bine cunoscută, cred, de toată lumea că "statistica este un bun al tuturor". Va veni o vreme când statistica va fi precum scrisul și cititul. Mergând mai departe, se spune că *cel ce deține informația deține puterea*. Desigur, totul este de necomentat, având semnificații, practic, fără echivoc. Aș adăuga că cel ce utilizează informația statistică deține cheia perenității puterii, întrucât, după cum se știe, informația statistică are valența de a rezista în timp, prin seriile de date cronologice, care reprezintă, în esență, istoria în cifre a societății.

Toate acestea conduc spre concluzia unică, aceea a necesității definirii și promovării de către statistica oficială și academică a unei culturi statistice. Dacă astăzi deciziile politice nu sunt totdeauna fundamentate pe cifre statistice, dacă în prezent nu a devenit o obișnuință ca consumatorul de informații să apeleze zilnic la informația statistică înainte de a acționa în diverse sfere de activitate, dacă la conferințele de presă organizate de Institutul Național de Statistică nu totdeauna întrebările colegilor noștri din mass-media sunt corecte din punct de vedere al tehnicii statistice, nu toți aceștia trebuie blamați, ci adevărul este undeva la mijloc, și anume este necesar a se întreprinde mai mult în sfera susținerii unei culturi statistice.

Statistica oferă baza necesară interpretărilor și analizelor economice. De aceea, decizia luată prin Ordonanța Guvernului nr. 75/2001 de modificare și completare a Ordonanței Guvernului nr. 9/1992, prin care denumirea instituției de statistică oficială se modifică din *Institutul Național de Statistică și Studii Economice* în *Institutul Național de Statistică* și, respectiv, se redefinește abordarea întregului proces statistic, o considerăm corectă și perfect adaptată cerințelor europene.

Statistica exercită un impact extraordinar asupra întregii vieți economice și sociale, conferind celor ce o folosesc posibilitatea de a ști cu exactitate ceea ce s-a întâmplat și de a contura prin demersuri și evaluări cuantificabile tendințele generale ale dezvoltării umane.

Sigur că un asemenea instrument nu putea rămâne în afara preocupărilor extrem de intense, de altfel, ale organizațiilor internaționale, cum sunt Organizația

Națiunilor Unite și agențiile ei specializate, inclusiv organismele regionale, în speță Comisia Economică ONU pentru Europa. Statistica este, de asemenea, plasată în rândul priorităților majore ale Uniunii Europene. Ca organizație suprastatală, UE, prin organul statistic al Comisiei, Eurostat, s-a angajat încă de la înființare într-un amplu și complex proces de armonizare a tuturor instrumentelor statistice, de așa manieră încât acestea să devină elemente de bază ale fundamentării politicilor comune europene. Armonizarea statisticii este, așadar, o condiție indispensabilă, potrivit căreia sistemele de indicatori, metodologiile și tehnicile aplicate pe plan național sunt convertite și adoptate în norme și standarde internaționale. Acestea vizează crearea cadrului logistic și operațional pentru asigurarea posibilităților de comparare și de definire, pe o bază unitară și coerentă, a strategiilor, programelor, planurilor și proiectelor de dezvoltare.

5.2. Cadrul cooperării în statistica românească

Firește că, în acest cadru al schimbărilor profunde intervenite în ceea ce privește rolul și menirea statisticii, ca și locul aparte atribuit în structurile administrative, statistica românească nu avea altă alternativă decât de a se circumscrie intens, rapid și plenar noilor comandamente ce aveau să culmineze cu obligația ferm asumată de adaptare la standardele și normele statistice ale Uniunii Europene, ca o cerință izvorâtă din hotărârea de aderare a țării noastre la UE.

Vorbim astăzi despre o armonizare legislativă în cadrul Uniunii Europene, concretizată într-un ansamblu de legi, norme și demersuri practice reunite în sintagma "acquis communautaire". În cadrul acestuia, există și un acquis particularizat la statistica UE, care se adresează obiectivelor de armonizare a conceptelor, metodelor și tehnicilor statistice, stabilirii priorităților și a condițiilor de aplicare.

În ceea ce privește cadrul de dezvoltare a statisticii românești în contextul european, acesta este marcat hotărâtor de sprijinul Uniunii Europene acordat țării noastre în cadrul programului Phare, sub formă de asistență tehnică și sprijin logistic, precum și finanțare pentru dotarea cu tehnică de calcul și alte echipamente și elemente de infrastructură necesare. Sub aspect formal, se cuvin relevate Declarația comună semnată la începutul anului 1994 de institutul nostru statistic, alături de oficiile de statistică ale altor țări candidate la aderarea la UE și Eurostat, prin care s-au pus bazele unei statistici orientate definitiv spre cea comunitară, urmând să servească totodată și pregătirilor acestor țări în vederea aderării. La scurt timp de la semnarea declarației amintite, o altă declarație, de această dată, bilaterală, având în principiu aceleași obiective, a fost semnată între organul central al statisticii noastre oficiale (fosta Comisie Națională pentru Statistică) și Eurostat.

5.3. Evenimente ale cooperării în statistică

Statistica românească a înregistrat progrese notabile în adaptarea la cerințele statisticii europene.

Trebuie, în primul rând, remarcate pregătirile care s-au derulat în vederea avansării dosarului pentru începerea negocierilor cu Comisia Europeană pentru

domeniul statistic, ce se identifică sub un capitol distinct, 12, în rândul celor 31 de capitole ale acquis-ului comunitar.

S-a formulat și definitivat **documentul de poziție**, precum și celelalte documente și materiale necesare procesului de negocieri. Documentul de poziție reprezintă chintesența realizărilor dobândite pe linia adoptării acquis-ului, precum și a obiectivelor imediate și de perspectivă pentru finalizarea acestui proces. Se cuvine a fi subliniat faptul că provocării la care era supusă statistica, de a slăbi eforturile pe linia performanțelor recurgând la soluția eventuală a amânării implementării unora dintre segmentele acquis-ului, documentul îi impune obligația de a nu apela la derogări și perioade de tranziție după termenul de aderare asumat de România (anul 2007).

Pentru a ne putea da mai bine seama de importanța pe care adoptarea standardelor și normelor UE o are pentru statistică, este suficient să reamintim dublul rol pe care-l joacă statistica în contextul aderării. Este vorba de cel al perfecționării tehnicilor și metodelor statisticii propriu-zise și al adaptării acestora la acquis-ul comunitar și rolul intrinsec atribuit statisticii de a furniza datele astfel realizate în procesul de negociere al tuturor celorlalte domenii ce constituie ansamblul acquis-ului comunitar. Documentul de poziție a fost însoțit de un memorandum de negocieri și de un dosar de fundamentare.

Documentul de poziție a preconizat și măsuri pentru dezvoltarea durabilă a statisticii, și anume: asigurarea resurselor materiale și financiare pentru dezvoltarea statisticii, cooperarea INSSE cu partenerii sectoriali, calitatea producției statistice, diseminarea largă a informațiilor și realizarea celor două recensăminte: recensământul populației și locuințelor și recensământul general agricol care se vor derula în anul 2002, lunile martie și, respectiv, decembrie. Evaluarea cu responsabilitate a obiectivelor și sarcinilor ce revin în continuare statisticii față de resursele disponibile a condus la promovarea într-un cadru concret a sistemului statistic național. Anvergura operațiilor de examinare și elaborare a materialelor pentru negocieri a impus atragerea statisticii departamentale, cum o numim astăzi, și concertarea eforturilor pentru a face față complexului proces de adaptare a statisticii. Cu acest prilej, s-au relevat cu pregnanță lacunele sistemului statistic în cadrul căruia pe umerii Institutului Național de Statistică cădeau și sarcinile coordonatorului domeniului și cele ale organului chemat să execute și rolul de organ de implementare cvasicuprinzător. A fost deci momentul, ce se extinde și în continuare, de a întreprinde toate demersurile necesare pentru ca sistemul statistic național să parcurgă drumul de la faza teoretică a sintagmei la aplicarea practică a ceea ce semnifică expresia "național".

5.4. Suportul Eurostat (Biroul de Statistică al Comunităților Europene) în susținerea statisticii românești

Este îndeobște cunoscut că rezultatele dobândite de statistica noastră nu ar fi putut atinge nivelul la care se află fără o susținere deosebit de intensă și fructuoasă oferită prin programele Phare. Programele Phare se derulează în principal pe două căi: pe de o parte, prin program orizontal, care reprezintă un coș de

proiecte Phare adresate concomitent și nediscriminatoriu tuturor țărilor membre Phare. Fiecare țară beneficiază de program în funcție de opțiunile proprii și măsura în care este capabilă să genereze și să implementeze proiecte coerente și să dovedească o capacitate de absorbție în finalizarea lucrărilor.

Programul Phare orizontal

Programul Phare orizontal vizează participări la acțiunile bilaterale, participări la acțiuni multi-țară, prezența specialiștilor români la reuniuni ale Eurostat, traduceri de manuale metodologice, proiecte pilot, stagii pe termen lung.

Programe Phare naționale

O altă formă prin care se derulează fondurile Phare o reprezintă programele Phare naționale, care se concentrează asupra dezvoltării unor proiecte specifice într-un domeniu sau altul al statisticii, implicând abordarea completă a tuturor fazelor procesului statistic (elaborare metodologii, colectare informații, elaborare de publicații etc.). Prin programele Phare naționale se finanțează dezvoltarea prin investiții a infrastructurii statistice, adică dotarea cu echipamente și tehnică de calcul, îmbunătățirea mediului de diseminare a informației prin dotarea cu mijloace moderne de diseminare și altele de acest gen.

Primele programe Phare naționale de anvergură care s-au derulat în anii 1992 și 1994 s-au adresat îmbunătățirii infrastructurii pentru că era necesar să creăm baza tehnică pentru modernizarea procesului statistic, asigurându-i cadrul de afirmare în noile condiții ale aplicării pe scară largă a informaticii.

Cel mai important dintre programele naționale este cel care s-a derulat începând din anul 1999 și se derulează încă și care este cunoscut sub denumirea de **Programul Phare RO 9703-01-Statistica**. Acesta cuprinde cvasitotalitatea domeniilor statisticii: statistica socială, statistica industrială, conturi naționale, statistica regională, statistica mediului înconjurător, pregătirea profesională, documentare și bibliotecă, cadrul legal al statisticii, relațiile cu partenerii sectoriali, diseminarea produsului statistic, precum și statistica agricolă. Ceea ce este important de reținut este faptul că în toate aceste domenii Programul Phare național va marca un progres notabil în ceea ce privește obiectivul major al statisticii românești de aliniere la standardele și normele Uniunii Europene. În statistica socială, practic întregul sistem va fi așezat pe fundamentul statisticii europene, statistica mediului va marca un început promițător. Ca și statistica regională, ambele vor continua și în cadrul unor viitoare programe, în timp ce în domeniul conturilor naționale sunt virtual finalizate etapele de aplicare completă a ESA 95 și de implementare curentă la parametri optimi a conturilor trimestriale și a conturilor regionale.

Un exemplu elocvent în ceea ce privește progresul înregistrat de statistica industrială este finalizarea componentei majore a proiectului statisticii industriale, reprezentat de elaborarea listei PRODRAM, concepute pe baza listei PRODCOM utilizate de țările UE. Acest nomenclator statistic de mare actualitate reprezintă un instrument indispensabil pentru implementarea indicatorilor statistici ai industriei și el va oferi un cadru deosebit pentru dezvoltarea acestui domeniu.

În ceea ce privește conturile naționale, sarcina cea mai importantă o reprezintă adoptarea sistemului conturilor naționale ESA '95. Acest sistem nou urmează să fie adoptat la finele lunii decembrie a acestui an și va consta în revitalizarea conturilor trimestriale, a sistemului conturilor regionale și în ceea ce privește consumul de capital fix.

Sistemul mediului înconjurător este un element important. După cum știți, România se confruntă cu probleme deosebite în ceea ce privește starea mediului ambiant. Monitorizarea oricărui sistem de date statistice este un lucru esențial, de aceea s-a impus necesitatea de abordare a statisticii mediului înconjurător la început prin proiectul consacrat creării clasificărilor statisticilor de mediu și de determinare a indicatorilor privind volumul cheltuielilor pentru protecția mediului. Acest lucru se va dezvolta pentru adoptarea altor statistici ale mediului, de așa manieră încât să putem răspunde necesităților de informare asupra impactului mediului în ceea ce privește activitatea economică, ca și impactul asupra condițiilor de viață ale oamenilor.

Partea importantă a Programului național Phare '97 o constituie întărirea infrastructurii statistice. De data aceasta, ea se adresează concret problemelor privind crearea unui centru pentru pregătirea profesională continuă a personalului statistic, în special a noilor veniți în Institutul Național de Statistică. Centrul de pregătire în statistică va fi deschis tuturor specialiștilor din Institutul Național de Statistică, dar și celor din ministere, din alte instituții centrale, de așa manieră încât el va constitui o bază pentru asigurarea cadrului adecvat de implementare a culturii statistice. Tematica viitoarelor cursuri vizează pregătirea de bază în statistică, dar mai ales pregătirea specifică care să îmbine elementele teoretice cu cele practice. Statistica nu mai poate fi apanajul exclusiv al unui cadru restrâns al statisticienilor. Prin mijloacele moderne care asigură diseminarea largă a informației, ea a devenit foarte larg accesibilă. Pentru aceasta, noi, statisticienii, avem obligația de a crea condiția receptării corecte a informațiilor statistice, a interpretării lor corecte în toate mediile care sunt chemate să utilizeze informațiile statistice în diverse scopuri, atât pentru organismele guvernamentale, cât și pentru alte categorii de utilizatori, cum sunt cercetătorii științifici, mediul academic și universitar, mass-media, operatorii privați și alții. În aceste condiții, puterea pe care o conferă informația statistică celor ce o utilizează devine una colectivă, iar produsul statistic, un bun al întregii societăți. O asemenea abordare exclude din start posibilitatea utilizării informației ca factor de putere care să poată fi eventual utilizat prin manipulare împotriva unor categorii ale societății.

Cel de-al doilea element fundamental care contribuie deopotrivă la crearea cadrului de accesibilitate a statisticii îl constituie îmbogățirea și perfecționarea bibliotecii și a unui sistem de documentare statistică. În acest context, deja s-au achiziționat o sumedenie de noi publicații, se vor elabora soluții informatice și operațiuni de accesare a informației și de oferire a informației din diverse materiale, atât în volum complet, cât și după principiul extrasului specific. În acest fel, suntem convingși că biblioteca INS va deveni una dintre cele mai importante în ceea ce privește informațiile economice și statistice din țară.

Diseminarea produsului statistic, în esență, constituie elementul fundamental al întregului demers statistic. Cu cât produsul statistic este mai bine fundamentat din punct de vedere al conceptelor care-i stau la bază și cu cât este mai larg diseminat, cu atât progresul statisticii este mai marcant. În acest context, diseminarea produsului statistic, diseminarea informației statistice pe scară largă constituie elementul de progres cel mai vizibil și elocvent din întregul proces statistic. Pe de altă parte, el este și cel care are puterea de a oferi o imagine bună statisticii și de a-i asigura condiția utilității și credibilității. Operatorii economici și organele guvernamentale nu-și pot fundamenta deciziile fără a avea o informație statistică. Este lesne de conceput faptul că strategiile fundamentale de dezvoltare a economiei și a întregii societăți s-au bazat pe date statistice. Atât strategiile economice, cât și cele care vizează domeniile sectoriale trebuie să pornească de la cadrul general al scenariilor pe termen lung ce pot fi formulate în prezent pentru economia românească, astfel încât să știm exact unde vom ajunge în contextul european. Statistica pe care o construim astăzi și care are la bază concepte unitare armonizate cu statistica europeană va fi, fără îndoială, un instrument deosebit de important în previzionarea viitorului și în așezarea structurilor economice, sociale și chiar și a celor ce vizează comportamentul uman într-un context general european.

În sfârșit, unul dintre proiectele prevăzute în Programul Phare național RO 9703 este consacrat perfecționării cadrului legal. Am avut prilejul să examinăm într-un seminar similar celui de astăzi legea fundamentală a statisticii, careia i s-au adus îmbunătățiri substanțiale. Legea stipulează și consacră drept reguli de conduită în abordarea procesului statistic principiile fundamentale de funcționare a statisticii oficiale despre care vorbeam la început.

Adoptarea cadrului legal a constituit un element esențial al statisticii și avem satisfacția de a fi realizat acest proiect deja înaintea termenului final de închidere a Programului Phare național.

Din fericire, am reușit să promovăm statistica și în celelalte programe Phare care se vor derula în continuare. Este vorba, în primul rând, de programul **Phare național - 2000**. În acest program am înscris două domenii importante. Unul îl constituie statistica agricolă; statistica agricolă nu-și găsea locul în Programul Phare '97 datorită complexității acestui domeniu, datorită faptului că el însuși avea nevoie de o valoare sporită din punct de vedere al sumei alocate care ar fi echivalat practic cu suma alocată pentru întregul program anterior. Este un proiect extrem de amplu, prin care vom introduce în sistem cele mai importante anchete statistice în domeniul agriculturii. Ele se vor derula pe așa-zisul criteriu de twinning (înfrățire), adică asistență tehnică italiană prin intermediul unui Institut de Cercetări Agricole din Italia, susținut de Ministerul Agriculturii. Anchetele care vor fi introduse, și mă refer la utilizarea terenurilor, la ancheta structurală în agricultură, ancheta cu privire la producția vegetală și producția animală, ancheta privind statistica prețurilor, precum și crearea cadrului general al sistemului statistic agricol, se vor desfășura în comun de către Institutul Național de Statistică și Ministerul Agriculturii, care va fi colaborator la proiect. În acest scop, s-a semnat o convenție între cele două instituții, în care sunt delimitate atribuțiile și responsabilitățile și care garantează cooperarea și colaborarea pentru realizarea cu succes a proiectului.

Un al doilea proiect care se va dezvolta în colaborare cu Ministerul Dezvoltării și Prognozei este cel în domeniul statisticii regionale, în care sunt vizate, pe de o parte, măsuri și acțiuni de natură organizatorică și structurală, pe de altă parte, problema creării condițiilor pentru asigurarea informațiilor la nivel regional. Din prima categorie fac parte înființarea unor oficii regionale de statistică (problemă deja rezolvată prin Ordonanța Guvernului nr. 75/2001) și, de asemenea, crearea condițiilor pentru funcționarea unui sistem de colectare și diseminare a datelor statistice la nivel regional. În acest fel va fi satisfăcută condiția de a asigura datele statistice necesare proiectării și implementării politicilor de dezvoltare la nivel regional.

Cel de-al doilea program este **Programul Phare 2001**, care poate fi considerat, de asemenea, ca un succes al statisticii românești, încă din această fază, întrucât am dovedit capacitatea de a convinge factorii responsabili asupra necesității sprijinirii în continuare a statisticii. El se află în momentul de față în fază avansată de adoptare și acceptare de către Comisia Comunităților Europene. În contextul Programului Phare național 2001, vor fi abordate patru proiecte de bază. Îmbunătățirea calității în statistică este un proiect de mare anvergură, constând în fapt în ajustarea tuturor metodologiilor statistice, editarea și diseminarea acestora, ca o condiție esențială nu numai a înțelegerii de către marea masă a utilizatorilor a fenomenului statistic, dar și pentru antrenarea participativă a lor la demersul statistic.

Al doilea proiect abordează armonizarea statisticii mediului, ca o continuare a lucrărilor în acest domeniu, începute în cadrul Programului Phare Ro 9703. Al treilea este consacrat unui domeniu pe cât de complex și dificil, pe atât de important prin prisma asigurării datelor pentru formularea politicilor economice. El se referă la statistica finanțelor guvernamentale și va fi elaborat cu participarea nemijlocită a Ministerului de Finanțe Publice și a Băncii Naționale. După cum și proiectul anterior al statisticii mediului va constitui o temă de abordare comună între Institutul Național de Statistică și Ministerul Mediului.

Cel de-al patrulea proiect, și ultimul, este acela de întărire a capacității INS de a realiza studii economice și analize.

Am încercat, într-o descriere departe de a fi exhaustivă, să prezint unele probleme actuale ale statisticii românești, dar, mai ales, să vă transmit mesajul eforturilor depuse în prezent și care nu vor conțeni în viitor pentru alinierea statisticii noastre la statistica europeană.

În același timp, am încercat să relev rolul crucial pe care l-au avut și îl au în continuare programele Phare în modernizarea statisticii românești și în adoptarea standardelor și normelor UE. Depinde de noi, stimați profesori și colegi, ca aceste proiecte ambițioase să devină o realitate și ca statistica să-și găsească rolul deosebit în societate, asigurând date fiabile, credibile și utile întregului spectru social-economic din țara noastră.

Vă mulțumesc pentru atenție!

6. ABSORBȚIA ACQUIS-ULUI COMUNITAR ÎN STATISTICA ROMÂNEASCĂ

- Marile provocări ale statisticii în contextul integrării europene -

Ilie DUMITRESCU,
consilier INS

Un vestit statistician englez susținea că numerele au fiecare o semnificație aparte, mai mare sau mai mică. Tot el susținea însă că cele de la 1 la 10 se relevă mult mai pregnant datorită frecvenței acestora. Astfel, un posibil mesaj al cifrelor ar fi: 1 absolutul; 2 creația; 3 spiritul; 4 firea; 5 hazardul; 6 stabilitatea; 7 miracolul; 8 armonia; 9 infinitul; 10 întregul.

Dacă ar fi să identificăm un număr specific pentru statistică, acesta ar fi cifra 3. Deși firește, convențional, se poate recunoaște fără prea mare dificultate că cele mai multe dintre dimensiunile, structurile și grupările agregate se regăsesc în cifra 3.

Iată câteva exemple: statistica teoretică; statistica economică; statistica socială.

Valențele statisticii: cantitate (volum); promptitudine; calitate.

Procesul statistic: colectare de date; procesare; diseminare.

Sursele de date: cercetări statistice; registre statistice; surse administrative.

Sfera de manifestare: statistica națională; statistica regională; statistica internațională.

Sfera de cuprindere la nivel național: total; regional; județean.

Grad de integrare al statisticii în standarde internaționale: compatibilizare; integrare; armonizare.

Principalii actori implicați în procesul statistic: furnizorul de informații; producătorul de informații; utilizatorul de informații.

S-ar putea continua această viziune asupra statisticii prin prisma caracterului tridimensional al diferitelor ei forme de observare, agregare și utilizare.

Provocările statistice în general, precum și cele legate de contextul alinierii la standardele europene se regăsesc în oricare dintre aspectele tridimensionale enunțate. Firește, este lesne de perceput caracterul convențional al acestui mod de abordare, mai curând suscitând un aspect de senzație decât având un atribut științific. Un lucru este cert, atât prezentarea, cât și captarea mesajului sunt în acest fel mai facile.

Provocarea 1 (statistica teoretică - economică - socială)

Asigurarea interacțiunii între cele trei domenii ale statisticii constituie elementul esențial al progresului statisticii în general.

Investigarea fenomenelor economice și sociale nu poate fi făcută fără un nivel adecvat de cunoștințe dobândite în procesul de asimilare a bazei statisticii teoretice.

Cercetarea prin sondaj a devenit metoda predominantă aplicată în statistică.

Impactul științei statistice asupra statisticii oficiale a fost în permanență forța motrice a dezvoltării spectaculoase și a transformării ei progresive dintr-o activitate administrativă de evidență și compilare într-o disciplină științifică inferențială. Impactul calculatoarelor electronice asupra aplicării eficiente a conceptelor teoretice în activitatea practică statistică rămâne elementul fundamental al progresului spectaculos al statisticii din ultimele decenii. Computerizarea a adus mai multă viteză, mai multă acuratețe și o tratare mai bună a datelor primare și, desigur, o mai mare și mai bună utilizare a metodelor statistice pentru analiza datelor.

Abordarea pe scară largă a sistemului bazelor de date, devenită în prezent un factor foarte comun în statistica oficială, imposibil de materializat în trecut, permite utilizarea metodelor celor mai sofisticate și complexe. Ca și în alte țări, statistica românească se va confrunta în perspectivă cu provocarea utilizării modelelor mult mai complexe, în special neparametrice, instrumentarea elementelor de îmbunătățire a calității datelor și tratarea concomitentă a diferitelor domenii, folosind mulțimi de variabile, algoritmi de regresie și nenumărate metode ce impun perfecționări de substanță în statistica teoretică, dar și în zona statisticii aplicate.

În ceea ce privește statistica oficială, ea va trebui să facă față din ce în ce mai mult unor constrângeri de natură obiectivă și subiectivă. Printre acestea, enumerăm: creșterea rapidă a cererii de date statistice comparabile și armonizate în diverse domenii; necesitatea de a limita sau reduce suprasolicitarea furnizorilor de date statistice și creșterea presiunii asupra resurselor bugetare. Derivând din aceeași structură a statisticii, relația de cooperare între mediul universitar academic și statisticianul ce activează în statistica oficială este o condiție sine qua non a succesului în domeniul statistic.

Contextul integrării europene ușurează legătura între domeniile statisticii teoretice, economice și sociale prin faptul că normele și standardele unificate au parcurs etapele conceptului teoretic, metodologic și ale experimentului.

Provocarea 2 (cantitate - promptitudine - calitate)

Din punct de vedere al gradului de acoperire și al volumului de informații, statistica și-a extins în mod spectaculos aria de investigare. În acest sens, provocarea constă în încercarea de a dimensiona cantitatea informațiilor necesare procesului decizional în sfera economică și socială în funcție de necesități.

Această provocare însă implică eforturi susținute de persuasiune a factorilor decizionali de a asigura resurse pe măsură. În context, provocarea însă cea mai elocventă ce poate fi identificată aici este asigurarea raportului optim între promptitudine (informație la timp) și calitate (fiabilitate).

Este cunoscut! Cele două atribute ale rezultatelor scontate ale cercetării acționează de regulă în sens contrar. Nu se poate obține o informație operativă, promptă, de o calitate superioară celei elaborate într-un termen mai larg. Ce este preferabil? Conferința statisticienilor europeni - organ al CEE/ONU - și Conferința directorilor generali ai institutelor de statistică dau prevalență promptitudinii în defavoarea calității (firește, în condițiile unei limite acceptabile a ultimei).

Opțiunea pentru prevalența uneia sau alteia dintre atribute este determinată de destinația datelor statistice. Pentru deciziile operative, pentru care sunt solicitați indicatori ce caracterizează conjunctura economică, prevalează promptitudinea. Statistica oficială este obligată pentru această acțiune întrucât o informație tardivă, chiar dacă este calitativă, nu mai servește la nimic.

Provocarea ce poate fi identificată o reprezintă riscul pierderii credibilității în condițiile în care revizuirile și ajustările sunt firești, iar la unii utilizatori aceasta poate provoca insatisfacții.

Pentru studiile și analizele structurale sunt de preferat statistici fiabile, elementul de operativitate nemaijucând un rol esențial, întrucât procesul studiului este îndelungat. Aserțiunile și concluziile, o dată formulate, devin greu de revizuit.

America și Japonia, ca și alte țări din Asia, au un avans considerabil în ceea ce privește promptitudinea sau operativitatea lansării pe piață a statisticilor, ceea ce le conferă și avantaje în procesul decizional și, de ce nu, în ritmul dezvoltării.

Suntem pregătiți să facem față acestei provocări?

Poate fi acceptată de anumiți utilizatori o calitate mai slabă, dar mai promptă a informației? Sunt recunoscute și agreate modificările fără atacuri asupra statisticii?

În ultimă instanță, suntem aproape sau departe de nivelul mediu al duratei în timp în privința diseminării datelor conjuncturale?

Răspunsul probabil: distanța este mai mare decât în cazul țărilor UE, iar informația mai puțin completă și diversificată.

Provocarea 3 (colectare - procesare - diseminare)

Este plasată în sfera tridimensională a procesului statistic: găsirea celor mai bune soluții pentru o rată cât mai scăzută a nonrăspunsurilor în procesul colectării datelor, pentru evitarea erorilor în procesul prelucrării și pentru satisfacerea cât mai largă a nevoilor utilizatorilor în domeniul diseminării.

Provocarea 4 (cercetări statistice - registre - surse administrative)

Provocarea în acest context este legată în principal de elementul cost-eficiență. Cercetările statistice mai precise și mai diversificate sub aspectul caracteristicilor observate sunt în același timp și mai costisitoare. Registrele pot fi o soluție, dar reclamă o infrastructură tehnică adecvată și o disciplină corespunzătoare a subiecților observării statistice.

Sursele administrative constituie zona în care trebuie acționat cel mai mult. În pofida caracterului lor neeterogen, lipsit de virtuți științifice deosebite, eforturile de a le atrage în circuitul statistic sunt justificate.

Provocarea 5 (statistica națională - statistica regională - statistica internațională)

Crearea standardelor și normelor internaționale, în speță ale UE, ca premisă a comparabilității și agregării lor în structuri globale este de cele mai multe ori rezultatul unui compromis. Un compromis însă necesar și în cele mai multe cazuri fără impact major asupra statisticilor naționale.

În țările membre ale UE, ponderea statisticilor destinate scopurilor comunitare depășește în majoritatea cazurilor 90%. România și-a adaptat în mare parte statisticile la normele și standardele UE, cu toate că mai sunt încă multe lucruri de făcut. Le-am regăsit cu toții în prezentările domnului președinte Camara.

În ultima perioadă, statisticile regionale au luat, de asemenea, o amploare deosebită. Provocarea constă în asimilarea rapidă a normelor și standardelor UE ca o condiție indispensabilă a alinierii statisticii noastre la sistemul european și a fundamentării negocierilor de aderare la UE a României în general. Tot aici se circumscrie imperativul regionalizării statisticilor noastre. Potrivit obligațiilor asumate în exercițiile de screening și prin documentul de poziție, orice cercetare statistică trebuie să aibă valențe regionale prin reprezentativitate sporită.

În contextul conceptului tridimensional la nivel național (total – regional – județean), provocarea venită din partea factorilor de decizie județeni constă în asigurarea de date la acest nivel. Dificil de realizat. Implică eșantioane foarte mari, costuri ridicate. Fiabilitatea rezultatelor este scăzută: subiect pentru tema de dezbateri.

Provocarea 6 (compatibilitate - armonizare - integrare)

Tranziția statisticii românești a parcurs trei etape (din nou, trei) reunite sub sintagmele: “ce să faci?”, “cum să faci?” și “să produci statistici aliniate la standardele europene”.

În faza “ce să faci”, care acoperă perioada anilor 1991-1994, s-au acumulat cunoștințe, s-au stabilit prioritățile și s-a inițiat întărirea puternică a infrastructurii informatice la nivel central și teritorial.

În faza a doua, 1994-1998, s-au creat premisele trecerii la restructurarea sistemului statistic, beneficiind de programul Phare RO 9703.

1998-2005 reprezintă faza integrării în sistemul statistic european. La sfârșitul perioadei 2005-2006, statistica românească s-a obligat să producă statistici comparabile din punct de vedere calitativ cu cele ale țărilor membre UE.

Provocarea 7 (furnizor de date - producător de date - utilizator de statistici)

Actorul principal se detașează din zona producătorului și este Institutul Național de Statistică. El trebuie să-și exercite rolul de coordonator. Provocarea constă în a ști să o facă fără să suprasolicite furnizorul de informații și în același timp să satisfacă în cel mai înalt grad necesitățile de date ale utilizatorilor.

El nu este singur. Trebuie să-și atragă parteneri care se regăsesc în toate cele trei categorii. Transparența coroborată cu respectarea confidențialității datelor individuale, demonstrarea capacității de a produce date fiabile sunt elemente care pot asigura credibilitatea statisticii, iar credibilitatea este condiția ei vitală.

7. CONTURILE NAȚIONALE ÎN ROMÂNIA

- Stadiul actual și preocupări de perfecționare
pentru alinierea la standardele europene -

Dr. Clementina IVAN-
UNGUREANU,
director general INS

7.1. Implementarea conturilor naționale în România

Începând cu 1990, a fost dezvoltat un nou sistem statistic, în cadrul căruia implementarea conturilor naționale a constituit unul din obiectivele prioritare ale acestuia.

Anul 1989 a fost primul an pentru care s-au elaborat conturile naționale. Aceasta înseamnă:

- elaborarea *tabelului intrări-ieșiri* (TII) în prețuri curente și comparabile;
- elaborarea secvenței de conturi pentru cele 7 sectoare instituționale și integrarea lor în *tabelul economic de ansamblu* (TEA).

Metodologia utilizată a fost: *Sistemul european de conturi economice integrate* (ESA 1979).

7.2. Acțiuni întreprinse pentru implementarea SCN:

- identificarea principalelor surse de date pentru estimarea indicatorilor specifici conturilor naționale;
- realizarea clasificării instituționale a agenților economici pe baza metodologiei SCN și a particularităților economiei românești;
- determinarea corespondenței între indicatorii financiari-contabili și tranzacțiile specifice conturilor naționale;
- o corectă tratare în conturile naționale a fenomenelor specifice unei economii în tranziție, cum ar fi: privatizarea, inflația puternică etc.;
- dezvoltarea unor anchete specifice pentru a asigura sursele de date pentru elaborarea conturilor naționale.

7.3. Etapele implementării conturilor naționale:

1990 -1991:

- realizarea conturilor naționale privind utilizarea indicatorilor macro-economi ai SPM și a unor ajustări și corecții impuse de SCN.

1991-1992:

- renunțarea definitivă la calculul indicatorilor macroeconomici conform SPM;
- îmbunătățirea surselor de date existente pentru a permite calculul indicatorilor macroeconomici conform SCN.

1993-1996:

- noi surse de date: ancheta structurală, ancheta integrată în gospodării, ancheta forței de muncă în gospodării etc.;
- metodologii pentru reflectarea în conturi a unor fenomene: privatizarea, inflația puternică, economia ascunsă, introducerea TVA, modificarea bilanțului contabil etc.;
- metodologii proprii pentru estimarea PIB trimestrial și elaborarea unor calcule experimentale începând cu datele pentru 1994;
- elaborarea împreună cu BNR a conturilor financiare;
- publicație comună împreună cu BNR privind conturile naționale nefinanciare și financiare.

1997-2000:

- stabilitatea surselor de date atât statistice, cât și financiar-contabile și administrative;
- îmbunătățirea conținutului indicatorilor specifici conturilor naționale pentru a reflecta veridic economia națională;
- elaborarea PIB regional;
- elaborarea, în mod permanent, a conturilor naționale trimestriale, date publicate începând cu anul 1998.

Începând cu 2001:

- utilizarea metodologiei ESA 1995 pentru elaborarea conturilor naționale în România, cerință de bază pentru integrarea europeană.

7.4. Elaborarea conturilor naționale:

- elaborarea secvenței de 6 conturi pentru resursele și utilizările sectoarelor instituționale;
- integrarea conturilor sectoarelor instituționale și a tranzacțiilor distributive în tabelul economic de ansamblu;
- reconcilierea datelor din conturile sectoarelor instituționale și a celor specifice contului de bunuri și servicii;

- realizarea tabelului intrări-ieșiri în prețuri curente și prețurile anului anterior, detaliat pe 103 ramuri și produse.

7.5. Versiunile conturilor naționale:

- **PIB estimat** – după două luni de la expirarea perioadei de referință;
- **PIB provizoriu** – un an de la expirarea perioadei de referință;
- **conturile naționale definitive** – doi ani de la expirarea perioadei.

7.6. Surse de date:

- **Statistice** - ancheta structurală, AMIGO, AIG, indici de prețuri, IVU, câștiguri salariale etc.
- **Financiar-bancare:**
  - bilanțul contabil al agenților economici;
  - bugetul general consolidat;
  - declarații de venit ale micilor întreprinzători.
- **Administrative** – balanța de plăți elaborată de BNR.

7.7. Principalele modificări metodologice ESA 1995:

Clasificarea unităților în sectoare instituționale:

- gruparea agenților în 6 sectoare instituționale;
- detalierea sectoarelor în subsectoare.

Secvențele de conturi:

- detalierea conturilor curente;
- apariția conturilor de patrimoniu.

Tabelul intrări-ieșiri:

- conceptul de intrări-ieșiri;
- detalierea tabelului resurselor (adaosul de transport);
- elaborarea TII în prețurile anului precedent;
- elaborarea de tabele de legătură între indicatorii din TII și sectoarele instituționale pentru a se asigura comparabilitatea indicatorilor;
- elaborarea TII simetrice.

Alte modificări în conținutul indicatorilor:

- calculul producției în prețuri de bază;
- estimarea în prețuri comparabile în funcție de prețurile anului precedent;
- evaluarea impozitelor pe baza dreptului constatat (datorat);
- includerea în FBCF a cheltuielilor privind exploatarea miniere și geologice, a celor pentru achiziționarea software-ului, a valorii operelor literare și artistice.

7.8. ESA 1995 în conturile românești:

- elaborarea variantei definitive a conturilor naționale pentru anul 1998 conform ESA 95;
- elaborarea unei publicații cu cele două variante ale conturilor naționale, asigurându-se un an de legătură a seriei de date.

7.9. Preocupări de îmbunătățire a conturilor naționale în România:

- asigurarea exhaustivității conturilor naționale;
- calculul consumului de capital fix;
- îmbunătățirea estimărilor trimestriale ale PIB;
- evidențierea pe ramuri consumatoare a serviciilor de intermediere financiară indirect măsurate;
- calculul consumului final al gospodăriilor populației, al administrației publice și al FBCF pentru cele opt regiuni ale țării.

8. STATISTICA AGRICULTURII ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII EUROPENE

Constantin MÂNDRICELU,
director INS

8.1. Obiective

- Crearea bazei pentru un sistem statistic agricol aliniat cu sistemul comunitar, prin stabilirea structurilor necesare statisticilor agricole într-un cadru coordonat și coerent.
- Îmbunătățirea metodelor și practicilor de statistică agricolă, pentru furnizarea informațiilor, care să permită răspunsurile la următoarele întrebări:
  - Ce structuri agricole există în România și care este tipologia acestora?
  - Care este modul de utilizare a terenurilor și în ce structură se realizează culturile agricole?
  - Care este randamentul producției vegetale și ce volum de produse agricole vegetale se obțin anual în țara noastră?
  - Ce efective de animale există, care este randamentul și volumul producției agricole animaliere?
  - Care este evoluția producției agricole?
  - Care sunt prețurile produselor agroalimentare și ale mijloacelor de producție agricole?
  - Ce forță de muncă se utilizează în agricultură și care este structura acesteia?
  - Care sunt veniturile obținute în agricultură?
- Asigurarea principalelor criterii de calitate a statisticilor: relevanță, încredere și disponibilitate.
- Asigurarea fondului de date necesare pentru: acquis-ul comunitar legal, înțelegerile din cadrul grupelor de lucru ale Comitetului statistic agricol din Eurostat, eventualele cereri noi de date care rezultă din schimbarea politicilor comunitare.

8.2. Caracteristicile sistemului statistic agricol național

- Statisticile agricole vor asigura o îmbunătățire a raportului cost-eficiență și a capacității de a răspunde cerințelor utilizatorilor.
- Statisticile agricole vor conține elemente de control al calității datelor pentru garantarea veridicității și satisfacerea cerințelor de informații. Se va asigura optimizarea între volumul cerințelor de date și al celor colectate.
- Se va îmbunătăți integrarea statisticilor agricole cu informațiile și statisticile pentru alte activități:
  - integrarea între diferitele fluxuri de date privind agricultura (între fluxul operativ departamental și cel statistic);
  - integrarea cu statisticile economice (armonizarea conceptelor și definițiilor din statistica agricolă cu cele din statistica de sinteză);
  - armonizarea cu statisticile agricole internaționale (asigurarea comparabilității datelor).

8.3. Domeniul anchetelor și reprezentării

Unitatea de observare statistică este exploatarea agricolă care se definește ca un sistem de producție în care se regăsesc pământul, animalele, capitalul și forța de muncă. Exploatarea agricolă este o unitate tehnico-economică cu gestiune proprie, care produce produse agroalimentare. Aceasta poate fi exploatată de proprietari, de arendași, de administratori sau manageri.

Domeniul de observare al anchetelor statistice agricole cuprinde toate exploatarea agricole care au o suprafață agricolă utilizată de minimum 0,10 hectare, ca o primă condiție.

În același timp, pot fi incluse în domeniul de observare statistică și exploatarea mai mici de 0,10 ha, care întrunesc următoarele condiții:

1. prezența unei suprafețe minime a uneia din următoarele culturi intensive: 0,08 ha căpșunii; 0,05 ha legume proaspete; 0,05 ha flori; 0,08 ha viță de vie; 0,05 ha pepiniere pomicele și viticole; 0,05 ha sere; 40 de arbori fructiferi izolați;
2. producția efectivă în anul agricol anterior: 2 tone andive; 1 tonă ciuperci;
3. prezența unui număr minim de animale din cel puțin una din următoarele specii: un reproducător mascul pentru montă (taur, armăsar, vier, berbec, țap etc.); o iapă de reproducție; o vacă; o scroafă de reproducție; două bovine cu peste doi ani; trei porci la îngrășat; șase oi sau capre; zece femele de iepuri; o sută de păsări pentru carne; un incubator de 1000 ouă.

8.4. Structura sistemului statistic agricol

8.4.1. Ancheta structurală privind evoluția exploatațiilor agricole (recensământul general agricol)

Obiectiv: evaluarea situației din agricultură și urmărirea evoluției structurale a exploatațiilor agricole.

Periodicitate: recensământul agricol în anul 2002; anchetă selectivă în 2003, 2005...

Variabile observate: aproximativ 400 de caracteristici.

Nivel geografic: național, regional.

Metodologie: metodologia de anchete comunitare Eurostat, 1999.

8.4.2. Tipologia fermelor agricole

Obiectiv: caracterizarea și clasificarea exploatațiilor agricole după orientarea tehnico-economică și dimensiunea lor economică. Această clasificare este aplicată în cadrul anchetei structurale în agricultură.

Dimensiunea economică a fermelor se determină pe baza unei convenții (marja brută standard) care permite evaluarea caracteristicilor privind utilizarea solului și efectivele de animale și stabilirea dimensiunii efective a acestora.

Periodicitate: o dată cu ancheta structurală.

Variabile observate: pentru determinarea marjei brute standard, numărul de variabile depinde de numărul caracteristicilor folosite în ancheta structurală.

Nivel geografic: național.

Metodologie: cadrul metodologic este definit de Decizia Comisiei nr. 85/377/EEC, metodologie pentru determinarea marjei brute standard.

8.4.3. Estimarea producției agricole vegetale

Obiectiv: estimarea producției agricole vegetale la principalele culturi în diverse etape de vegetație.

Periodicitate: cel puțin de două ori pe an.

Variabile observate: suprafața cultivată, producții medii, producții totale. Producția se detaliază pentru: grâu, orz, porumb boabe, floarea-soarelui, cartofi, sfeclă de zahăr.

Nivel geografic: nivel național, regional.

Metodologie: anchetă cu eșantionare "area frame" și modele de prognoză.

8.4.4. Statistica suprafețelor cultivate

Obiectiv: furnizează anual informații privind utilizarea economică a terenurilor agricole (suprafața productivă de primăvară la 15 iunie).

Periodicitate: anual.

Variabile observate: se vor obține date care să permită defalcarea terenurilor agricole:

- terenuri arabile din care: cereale, leguminoase boabe, rădăcinoase, plante industriale, legume proaspete, flori și plante ornamentale, plante de nutreț;
- pășuni și fânețe;
- vii și livezi;
- teren necultivat.

Nivel geografic: național, regional.

Metodologie: anchete exhaustive sau selective pe bază de eșantionare aleatoare.

8.4.5. Statistica producției agricole vegetale

Obiectiv: furnizează anual informații privind producția totală și producția medie la culturile recoltate în vară și toamnă.

Periodicitate: anual.

Variabile observate: suprafața recoltată, producția totală și producția medie, pentru culturile cuprinse în nomenclator.

Detalierea variabilelor se face pentru: cereale (grâu comun, grâu dur, secară, orz, ovăz, porumb boabe și alte cereale), leguminoase boabe, rădăcinoase, plante industriale, plante de nutreț, legume proaspete, flori și plante ornamentale, semințe și seminceri, vii și livezi, culturi în sere, alte culturi.

Nivel geografic: național, regional.

Metodologie: producția agricolă din Europa (decembrie 1996), Eurostat.

8.4.6. Ancheta privind structura viticolă a fermelor și suprafețele ocupate cu viță de vie

Obiectiv: colectarea datelor privind suprafețele ocupate cu vii și furnizarea informațiilor privind structura viticolă a fermelor agricole.

Periodicitate: recensământul viilor la fiecare 10 ani; ancheta anuală pentru evaluarea producției de struguri și destinația acestora.

Variabile observate: suprafața ocupată cu viță de vie, detaliată pe clase de mărime, clase de producție, grupe de vârstă și varietăți de struguri; producția de struguri detaliată pe varietăți de struguri, producția de must, producția de vin și băuturi alcoolice tari pe bază de vin.

Nivel geografic: național, regional.

Metodologie: metodologia anchetei comunitare.

8.4.7. Ancheta privind structura pomicolă a fermelor și suprafețele ocupate cu pomi fructiferi

Obiectiv: colectarea datelor privind suprafețele ocupate cu plantații pomicole și furnizarea informațiilor referitoare la producția de fructe.

Periodicitate: recensământul pomilor la fiecare 5 ani; anchete anuale pentru estimarea producției de fructe.

Variabile observate: suprafața plantațiilor pomicole și numărul de pomi fructiferi detaliate pe specii și, în cadrul acestora, pe varietăți, clase de vârstă, clase de densitate a pomilor; producția totală și producția medie pe pom.

Nivel geografic: național, regional.

Metodologie: metodologia anchetei comunitare, Eurostat, 1995.

8.4.8. Balanța produselor agricole vegetale

Obiectiv: furnizează informații privind producția, utilizările interne, variația de stoc, autoconsumul, export, import, pentru: cereale, leguminoase (mazăre, fasole), fructe, legume proaspete, plante de nutreț, struguri, plante industriale, oleaginoase, pepeni verzi și galbeni.

Periodicitate: anual (an calendaristic și an recoltă).

Variabile observate: producția realizată, utilizările interne (furaje, autoconsum, sămânță, alte consumuri), vânzările și variația de stoc la producători, import, export.

Datele din balanță sunt defalcate astfel: cereale (grâu și secară, orz și orzoaică, ovăz, orez, porumb); leguminoase boabe; legume proaspete; pepeni verzi și galbeni; cartofi - total; fructe; struguri; plante de nutreț; plante industriale (câneapă pentru fibră, in pentru fibră, sfeclă de zahăr; plante oleaginoase; tutun; produse secundare vegetale (paie, coceni și vreji de leguminoase).

Nivel geografic: național, regional.

Metodologie: statisticile curente, statisticile de comerț, coeficienți tehnici, anchete tehnice; manuale metodologice comunitare.

8.4.9. Statistica efectivelor la animale

Obiectiv: furnizează informațiile necesare pentru determinarea efectivelor de animale.

Periodicitate:

- bovine: cercetări statistice în luna mai și luna decembrie;
- porcine: cercetări statistice în luna aprilie și luna decembrie;
- ovine și caprine: cercetare statistică în luna decembrie;
- cabaline: cercetare statistică în luna decembrie;
- păsări: cercetare statistică în luna decembrie.

Variabile observate: animalele domestice din speciile: bovine, pe categorii de vârstă, porcine pe categorii de greutate, ovine și caprine pe categorii de vârstă, cabaline și păsări.

Bovine:

- bovine de 2 ani și peste: vaci și bivolițe, juninci gestante, masculi pentru reproducție, vaci și bivolițe reformate, bovine de muncă;
- bovine între 1-2 ani: masculi, femele;
- tineret bovin sub 1 an: viței, masculi și femele pentru sacrificare între 0-6 luni, masculi între 6-12 luni, femele între 6-12 luni.

Porcine:

- până la 20 kg;
- între 20-50 kg;
- porci la îngrășat peste 50 kg: între 50-80 kg, între 80-110 kg, peste 110 kg;
- porcine pentru reproducție: vieri reproducători, scroafe de prăsilă, scrofițe pentru reproducție.

Ovine și caprine: oi fătătoare, capre, mioare montate, berbeci reproducători, alte ovine și caprine.

Nivel geografic: nivel național, regional.

Metodologie: anchetă exhaustivă sau eșantioane reprezentative cu o eroare de eșantionare de maxim: 1% la total bovine și 1,5% la total vaci, 2% la total porcine, 2% la total oi, 2% la total capre.

8.4.10. Statistica producției animaliere

Obiectiv: producția agricolă animalieră (producția obținută fără sacrificarea animalelor: sporul în greutate vie, lapte, lână, ouă), carnea obținută prin sacrificări.

Periodicitate: lunar și anual.

Variabile observate: carnea în greutate vie (de bovine, porcine, ovine și caprine, pasăre, iepure), lapte de vacă și bivoliță, lapte de oaie și capră, lână, ouă.

Nivel geografic: național, regional.

Metodologie: date privind sacrificarea de animale din gospodăriile populației și date privind sacrificarea în ferme; anchete selective.

8.4.11. Balanțele produselor agricole animaliere

Obiectiv: furnizează informații privind producția, utilizările interne, variația de stoc, autoconsumul la producători, import, export din producția agricolă animalieră, pentru: bovine, porcine, ovine și caprine, păsări.

Periodicitate: anual (an calendaristic).

Variabile observate: producția agricolă, variația de stoc, utilizările totale interne (furaje, utilizări industriale, autoconsum).

Datele din balanță sunt defalcate astfel:

- carne: bovine, porcine, ovine și caprine, păsări;
- lapte: de vacă, de oaie;
- ouă;
- lână.

Nivel geografic: național.

Metodologie: statisticile curente, statisticile de comerț, coeficienți tehnici, anchete tehnice; manuale metodologice comunitare.

8.4.12. Balanța furajelor

Obiectiv: furnizează informații privind resursele de obținere a furajelor și cerințele de furajare.

Periodicitate: anual.

Variabile observate: furaje de natură vegetală, furaje rezultate prin prelucrare, furaje de origine animală.

Nivel geografic: nivel național.

Metodologie: statisticile curente, statisticile de comerț, coeficienți tehnici, anchete tehnice; manuale metodologice comunitare.

8.4.13. Conturile economice pentru agricultură

Obiectiv: calculul conturilor economice pentru agricultură (contul de producție, contul de exploatare și contul de capital).

Periodicitate: date anuale.

Variabile observate: componentele conturilor economice pentru agricultură (producția agricolă, consumul intermediar, valoarea adăugată brută, formarea brută de capital și variația stocurilor). Datele permit evidențierea componentelor conturilor economice în agricultură în prețuri curente și în prețuri constante.

Nivel geografic: nivel național, regional.

Metodologie: documentul metodologic Eurostat, *Manualul conturi economice pentru agricultură și păduri*, 1999.

8.4.14. Statistica prețurilor agricole

Obiectiv: obținerea indicilor de preț în agricultură, suplimentat de un sistem de prețuri pentru principalele produse agricole.

Periodicitate: lunar, anual.

Variabile observate: indicii de preț și prețurile pentru principalele produse agricole.

Nivel geografic: nivel național.

Metodologie: *Ghidul metodologic pentru Uniunea Europeană privind statisticile prețurilor agricole*, Eurostat, 1999.

8.4.15. Statistica veniturilor în gospodăriile agricole

Obiectiv: statistica veniturilor în gospodăriile agricole urmărește prezentarea unei imagini agregate a situației globale a veniturilor gospodăriilor agricole, care să acopere venitul din toate sursele. Indicatorii statistici realizați evidențiază nivelul schimbărilor și structura venitului gospodăriilor agricole și permit compararea situației veniturilor acestora cu cea a altor categorii de gospodării (salariați, pensionari, șomeri și altele).

Periodicitate: anual.

Variabile observate: categoriile de venituri ale gospodăriilor detaliate pe categorii de gospodării, în funcție de mărimea acestora, de grupele socio-profesionale și de componentele veniturilor.

Nivel geografic: nivel național, regional.

Metodologie: *Manualul privind veniturile totale ale gospodăriilor agricole* (Rev. 1), Eurostat, 1995.

8.5. Organizarea și realizarea anchetelor

8.5.1. Registrul exploatațiilor agricole

Registrul statistic, care va servi ca bază pentru organizarea cercetărilor statistice agricole.

8.5.1.1. Funcțiunile registrului:

- identificarea și extragerea unităților de observare statistică pentru diferite statistici agricole;
- construirea eșantioanelor;
- controlul chestionarelor transmise și al celor completate;
- agregarea datelor pentru diferite statistici agricole.

8.5.1.2. Caracteristicile registrului:

- date generale (comună, județ, regiune);
- numărul de identificare al exploatației agricole;
- date referitoare la șeful exploatației agricole (numele de familie, denumire societate, adresă);
- date privind exploatația agricolă (sediul, tipul de fermă, situația juridică, suprafața agricolă utilizată, efective de animale, dotarea cu mașini agricole);
- participarea la anchetele statistice agricole;
- data înscrierii în registrul exploatațiilor agricole.

Registrul exploatațiilor agricole este administrat de Institutul Național pentru Statistică.

8.5.2. Derularea programului

Programul se realizează de Institutul Național de Statistică și Studii Economice în cooperare cu Ministerul Agriculturii, Alimentației și Pădurilor, pe baza Protocolului semnat de cele două instituții la data de 16 octombrie 2000.

8.5.2.1. Regulile și responsabilitățile pentru realizarea sistemului statistic agricol:

- Stabilirea cerințelor sistemului se realizează în comun de MAAP și INS.

- Elaborarea sistemului de indicatori, a nomenclatoarelor, a clasificărilor, metodologiilor, tehnicilor de înregistrare și prelucrare, publicare și diseminare a datelor revine INS, potrivit legii. MAAP va fi consultat și va participa efectiv la toate fazele de elaborare a instrumentarului statistic, menționate mai sus.
- Pregătirea, organizarea, conducerea și efectuarea lucrărilor de culegere a datelor este în responsabilitatea MAAP și se realizează pe baza unui plan de lucru stabilit în comun de către cele două instituții.
- Prelucrarea și validarea datelor se realizează de INS. Datele obținute din prelucrare urmează să servească atât sistemului statistic național, cât și cerințelor specifice de informare ale MAAP. Bazele de date astfel construite sunt reciproc accesibile.

8.5.2.2. Programul cercetărilor statistice

Cercetările statistice	Perioadă de înregistrare	Tip de cercetare statistică E – exhaustivă; S – selectivă	Periodicitate
1. Recensământul general agricol	nov.-dec.	E	2002, 2012...
Ancheta structurală	nov.-dec	S	2003, 2005...
2. Program de bază			
2.1. Suprafețe cultivate	ian.-iunie	E	2001, 2002...
2.2. Producția vegetală	nov.-dec.	S	2001, 2002...
2.1. Efective de animale	ian.-febr.	E	2001, 2002...
2.2. Producția animalieră (carne, lapte, ouă, lână)	ian.-febr., lunar	S	2001
2.3. Prețuri agricole		S	2002...
- piața țărănească	decadal	S	2001...
- piața achizițiilor pentru industrializare și comercializare	trimestrial	S	2001...
3. Program complementar			
3.1. Structura pomicolă a fermelor agricole	la 5 ani	E	2005, 2010...
3.2. Structura viticolă a fermelor agricole	la 10 ani	E	2005, 2010...
3.3. Situația economică a fermelor agricole	martie-apr.	S	2001, 2002...
3.4. Surse de venituri în fermele agricole	ian.-febr.	S	2003, 2005...
3.5. Dotarea cu mașini agricole	ian.-febr.	S	2002, 2004...

8.6. Activități care susțin Programul statistic agricol național la care participă Institutul Național de Statistică și Ministerul Agriculturii, Alimentației și Pădurilor

- **Programul Phare național**
  - **RO 9703:** Realizarea unei baze de eșantionare pentru o anchetă structurală pilot în anul 2000; definirea exploatației agricole;
  - **RO 2000:** Realizarea unui set de instrumente statistice și metodologice care să permită elaborarea statisticilor agricole în conformitate cu cerin-

țele Uniunii Europene; definirea rolului și responsabilităților instituțiilor care participă la realizarea sistemului statistic; instruire și măsuri de dezvoltare instituțională; implementarea anchetelor de bază din sistemul statistic agricol.

- **Programul Phare multi-country (proiecte pilot Eurostat):**
  - conturi economice pentru agricultură;
  - statistica forței de muncă;
  - statistica prețurilor agricole;
  - ancheta structurală în agricultură;
  - elaborarea bilanțelor principalelor produse agricole vegetale.
- **Protocolul privind cadrul de cooperare între Institutul Național de Statistică și Ministerul Agriculturii, Alimentației și Pădurilor, vizând alinierea statisticii agriculturii și pescuitului din România la standardele Uniunii Europene, semnat la 16.10. 2000.**
- **Convenția pentru realizarea Proiectului de înfrățire *Armonizarea statisticii agricole cu normele și standardele Uniunii Europene*, încheiată între Institutul Național de Statistică și Ministerul Agriculturii, Alimentației și Pădurilor, la 27.02.2001.**
- **Ordinul Ministrului Agriculturii, Alimentației și Pădurilor nr. 45 din 27.02.2001, privind înființarea rețelei de statistică agricolă din cadrul DGAIA județene și a municipiului București.**
- **Programul cercetărilor statistice 2001.**

9. STATISTICA INDUSTRIEI ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII EUROPENE

Cecilia SINIGAGLIA,
director adjunct INS

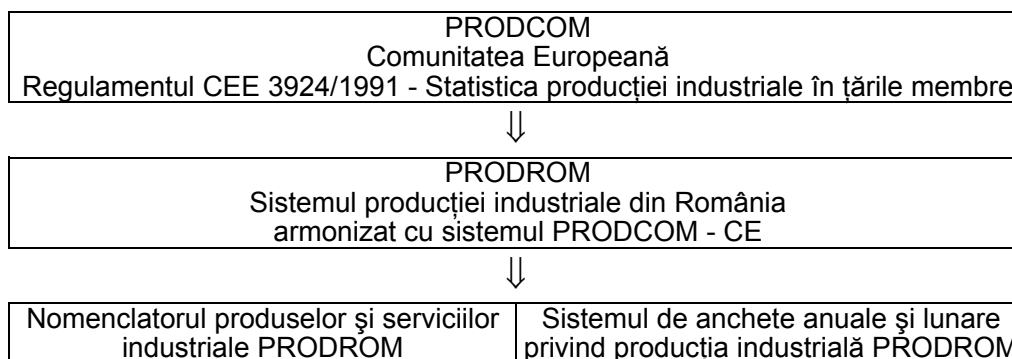
9.1. Implementarea Regulamentului CEE 3924/1991 - Statistica producției industriale în țările membre - în sistemul statisticii curente

Statistica industriei oferă informații de interes despre un sector cu pondere în economia națională, așteptate atât de către administrație, cât și de către întreprinderi.

În conformitate cu metodologia PRODCOM, prin care se stabilește un sistem de anchete ce caracterizează statistica producției industriale în țările Comunității Europene, reglementată prin Regulamentul CEE 3924/1991, în cadrul Programului Phare RO – 9703 s-a elaborat proiectul de statistici industriale prin care s-a implementat sistemul PRODCOM în sistemul statistic curent.

Sistemul producției industriale, numit generic PRODRUM – PRODucția din ROMânia, cuprinde:

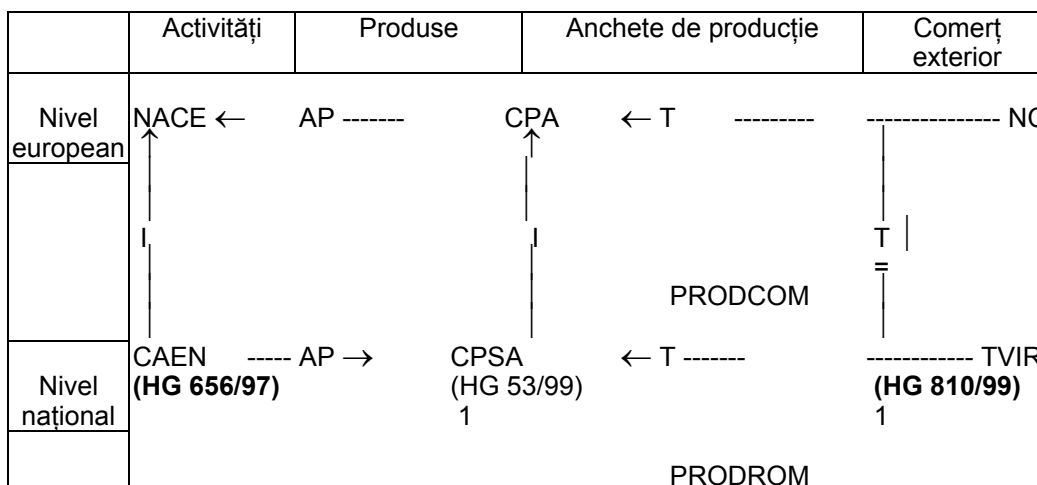
- elaborarea și omologarea unui nomenclator al produselor și serviciilor din România PRODRUM 2000, versiunea națională a listei PRODCOM;
- un sistem de anchete PRODRUM;
- modernizarea colectării, analizei și diseminării rezultatelor privind producția industrială prin introducerea unui sistem de baze de date, care asigură necesitățile de informare atât utilizatorilor din România, cât și utilizatorilor străini (la nivel de Eurostat).

9.2. Nomenclatorul PRODROM 2000

Elaborarea și omologarea lui la nivel național reprezintă ultima etapă în armonizarea legislației române în domeniul clasificărilor economice generale utilizate în construcția și prezentarea statisticilor industriale. Noul nomenclator respectă Regulamentul CEE 3924/1991 privind lista PRODCOM.

Schema sistemului integrat de clasificări și nomenclatoare economice

- Ultima etapă în armonizarea legislației române cu acquis-ul comunitar din domeniul clasificărilor economice generale.

Pozițiile din nomenclator sunt unic definite, grupând produsele pe baza unor caracteristici omogene (proces tehnologic, destinație, materii prime etc.) și reprezintă o detaliere la nivel de 9 cifre a subclaselor elementare din cadrul Clasificării produselor și serviciilor asociate activităților - CPSA.

Prin utilizarea nomenclatorului PRODROM 2000 în înregistrarea datelor de producție se asigură comparabilitatea rezultatelor din sfera producției cu cele din sfera comerțului exterior – fiecare poziție de nomenclatorul PRODROM fiind foarte clar definită prin una sau mai multe poziții (la nivel de 8 cifre) din nomenclatorul utilizat de statistica vamală.

Avantajele structurării informației referitoare la producția industrială pe baza PRODROM prezintă interes, pe de o parte, la nivelul administrației, în elaborarea politicilor sectoriale de integrare a industriei în context european, iar pe de altă parte, informația astfel detaliată servește întreprinderilor pentru a cunoaște nivelul concurenței și dimensiunile pieței naționale și europene.

Utilizatorii naționali vor avea asigurat accesul la informație referitor la producția europeană în ansamblu, cât și pe fiecare țară membră în parte, pe baze comparabile.

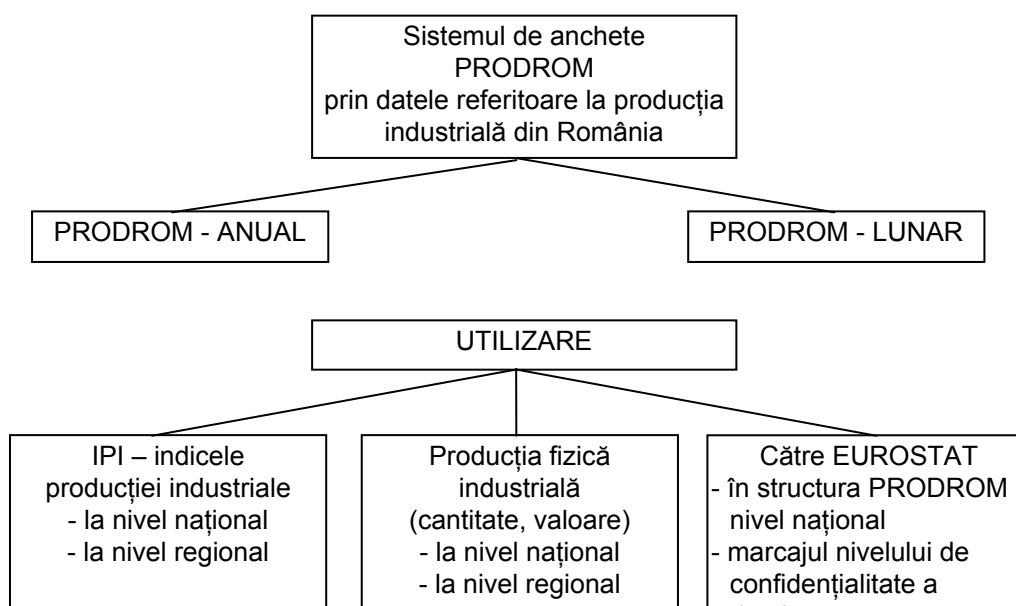
Nomenclatorul PRODROM 2000 este rezultatul cooperării internaționale, fiind realizat cu sprijinul Comunității Europene în cadrul Programului Phare național RO-9703, de către o echipă de experți condusă de prof. dr. doc. ing. Iosif Tripsa.

O contribuție importantă au avut specialiștii din Ministerul Industriei și Resurselor, Ministerul Agriculturii, asociații profesionale, experți din cadrul SESSI-Franța, care au participat alături de grupul de lucru din Institutul Național de Statistică și Studii Economice la expertizarea și avizarea lucrării.

Proiectul de nomenclator PRODROM 2000 a fost testat prin organizarea unei cercetări a produselor și serviciilor cu caracter industrial la 57.200 de întreprinderi producătoare, reușind să cuprindă diversitatea producției realizate în semestrul I 2000. Rezultatele testului au confirmat capacitatea nomenclatorului de a caracteriza industria românească și de a structura informația conform sistemului PRODCOM.

Nomenclatorul PRODROM va fi actualizat anual pentru a se asigura permanent corespondența cu sistemul PRODCOM, statistica vamală și modificările structurale din industria națională.

9.3. Sistemul de anchete PRODROM

Avantajele sistemului de anchete PRODRAM

- Permite furnizarea de informație fiabilă, rapidă, suplă (flexibilă) și la un nivel de detaliu necesar gestionării pieței interne de către factorii de decizie. Pentru a răspunde necesităților naționale, s-au înscris în nomenclatorul național PRODRAM detalii suplimentare ce nu se regăsesc în lista comunitară de produse.
- Asigură dimensiunea internațională a acestor informații, dată fiind armonizarea completă cu sistemul statisticii comunitare; posibilitatea comparării datelor de producție și datelor de comerț exterior cu țările membre și cu total UE.
- Asigură comparabilitatea între țări și specializarea pe țări.
- Asigură informații privind “valoarea adăugată” la nivel regional/național, deoarece furnizează date referitoare atât la cantitate, cât și la valoare.
- Asigură o viziune clară asupra oricărei schimbări în specializarea producției de-a lungul timpului.

Limitările sistemului de anchete PRODRAM

- Dificultăți de publicare a datelor la nivel regional sau sectorial datorită regulilor de respectare a confidențialității datelor statistice, dificultăți vizibile în anumite regiuni sau sectoare de activitate.
- Referitor la sectorul IMM, este posibil să lipsească o proporție importantă din cercetare. Pentru utilizatori este util să beneficieze de informație pe diferite clase de mărime a întreprinderilor. Limitări generate de costul anchetelor (cresc o dată cu creșterea mărimii eșantionului) conduc la situații în care sectorul IMM nu este complet cunoscut. În anumite țări, pe anumite sectoare de activitate apar cazuri în care sectorul întreprinderilor sub 20 de salariați reprezintă 80% din total.

Regulamentul CEE 3924/91 impune cercetarea exhaustivă doar a întreprinderilor cu 20 de salariați și peste și recomandă lărgirea eșantionului până la nivelul întreprinderilor cu 10 salariați doar pentru sectoarele în care este necesar acest lucru pentru a asigura reprezentativitatea de cel puțin 90% din activitatea clasei NACE (CAEN).

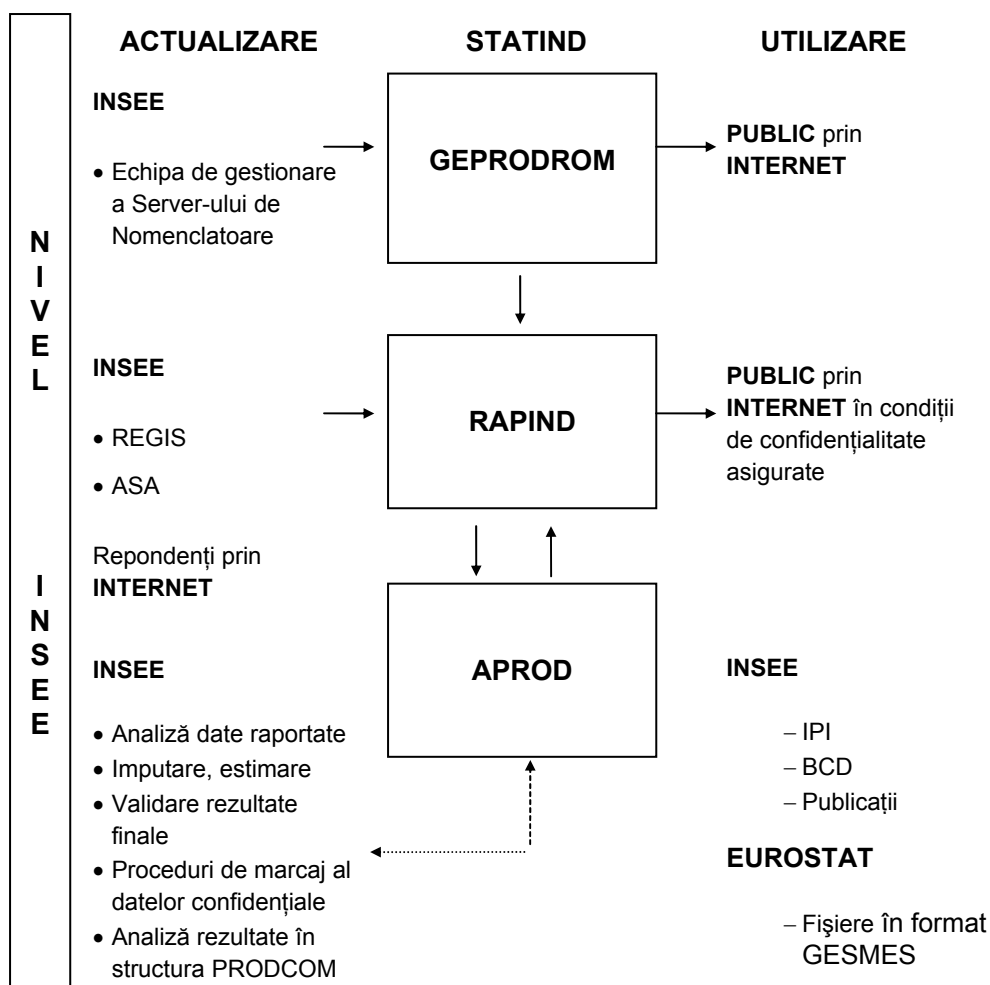
Soluții: Din acest punct de vedere, statisticienii au prevăzut soluții adecvate pentru stabilirea eșantionului, astfel încât utilizatorii să găsească informație cât mai completă:

- tratarea nonrăspunsului;
- extinderea rezultatelor.

Strategia de implementare a sistemului PRODRAM în statistica românească

6. Sistemul bazelor de date

Obiectivele generale ale sistemului bazelor de date – STATIND

1. Susținerea eficientă a metodologiei anchetelor PRODROM prin organizarea fluxurilor de date în sensul eliminării redundanțelor din sistem și asigurării accesibilității facile la date pentru actualizare și utilizare.
2. Deschiderea către utilizare prin Internet a sistemului de clasificări și nomenclatoare de interes general (**componentă GEPRODROM**). GEPRODROM va fi prima bază de date oferită de INS pentru acces prin Internet și va susține în mod eficient standardizarea din punct de vedere statistic a structurii informației în sistemul administrației publice din țară. Printre utilizatori, o componentă importantă o reprezintă organizațiile profesionale și patronale interesate tot mai mult de rezultatele statistice privind producția fizică industrială.
3. Deschidere de nivel strategic către sistemul de “chestionare electronice” utilizând tehnologia Internet - **componenta RAPIND**. Baza de date RAPIND constituie nucleul procesului de colectare de date pentru anchetele PRODROM și va avea asigurată accesibilitatea prin Internet, pusă la dispoziția unităților raportoare în scopul eficientizării procedurii de raportare a datelor ca timp și costuri (eliminarea deplasării anchetatorilor la întreprindere în mod periodic și economia de hârtie).
4. Prin **componenta APROD** se integrează într-o bază de date întreg procesul de prelucrare a datelor unei anchete statistice: analiza calității datelor primare, imputarea automată, extinderea rezultatelor, controlul agregat, elaborarea rezultatelor finale, arhivarea seriilor de date, diseminarea rezultatelor.

Asigurarea generalizării în limite largi a concepției bazelor de date pentru a permite, pe de o parte, extinderea ulterioară facilă cu funcții noi, iar pe de altă parte, să permită replicarea facilă în scopul utilizării aceleiași aplicații informatice pentru alte anchete statistice.

Baza de date GEPRODROM**Conținut:**

1. Clasificările naționale referitoare la: activități CAEN; produse și servicii CPSA; produse industriale PRODROM; nomenclatorul vamal - TVIR.
2. Lista va fi extinsă în timp cu alte nomenclatoare naționale.
3. Informații descriptive referitoare la cadrul legal prevăzut pentru fiecare nomenclator/versiune: baza legală, modul de utilizare, alinierea la clasificările UE.
4. Informații descriptive referitoare la tipurile de legături între nomenclatoare, între versiuni succesive, între poziții sau atributele unei poziții.
5. Conține și versiunile anterioare ale clasificărilor curente începând cu anul 1999.

Utilizare:

1. Access prin Internet pentru **consultare și copiere**.
2. Jurnalizarea utilizatorilor; actualizarea listei de utilizatori permanenți în funcție de opțiunea utilizatorului; avertizarea automată a utilizatorilor permanenți prin e-mail asupra apariției unei noi versiuni în baza de date.

Baza de date RAPIND**Conținut:**

1. Lista întreprinderilor din eșantioanele de unități raportoare pentru ancheta lunară și pentru ancheta anuală.
2. Lista produselor realizate în cadrul activității industriale de către fiecare întreprindere.
3. Pe perioada unui an de zile, în anchetele PRODROM - eșantioanele (lunar, anual) de întreprinderi raportoare rămân constante - se vor aplica doar modificările structurale ale întreprinderilor din eșantion.

Utilizare:

1. Acces prin Internet pentru întreprinderile raportoare în vederea raportării datelor (chestionar electronic); posibilitatea de a face corecții pentru datele raportate anterior de către întreprindere (marcaj pentru cazul de modificare a datelor raportate anterior).
2. La comanda gestionarului de anchetă: avertizare automată prin e-mail a întreprinderilor ce urmează să raporteze prin Internet și avertizare în caz de întârziere.
3. Statistica raportării pentru fiecare tip de anchetă și de chestionar (interogabilă prin Internet).

Baza de date APROD**Conținut:**

1. Conține lista întreprinderilor cu activități industriale, activitățile industriale și informații despre volumul activității. Această listă constituie baza de sondaj pentru extragerea eșantionului de întreprinderi raportoare pentru anchetele de tip PRODROM (conform reglementărilor Eurostat).
2. Conține seriile de date raportate de întreprinderile din eșantionul anchetelor PRODROM; datele raportate sunt analizate, controlate, calificate, redresate (imputate), estimate; analiza rezultatelor finale.
3. Conține serii de date centralizate la nivel de produs. Lista produselor pentru care vor fi anchetate întreprinderile este lista PRODROM ce se

extrage anual din baza de date GEPRODROM. Se va asigura o procedură de conversie a datelor anuale de la structura versiunii curente de PRODROM la structura versiunii precedente.

4. Sistem de proceduri pentru marcajul datelor agregate confidențiale.
5. Sistem de conversie a datelor PRODROM în date PRODCOM și PRODROM-PRODIND.

Utilizare:

1. Furnizează lunar și anual date referitoare la produsele și serviciile industriale realizate în România în structura PRODROM și în structura PRODCOM.

Utilizarea datelor:

- publicație lunară;
  - proceduri de transmitere a fișierelor de date către bazele de date din INSSE (BCD, BDJ);
  - fișier pentru Eurostat (proceduri de export date în format GESMES pentru transmitere la Eurostat).
2. Elaborarea de rapoarte la cerere din baza APROD se vor realiza sub SAS.

10. STATISTICA SOCIALĂ ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII EUROPENE

Dr. Filofteia PANDURU,
director general, INS

10.1. Statistica socială în sistemul statistic național

Restructurarea economiei românești pentru a răspunde cerințelor trecerii la economia de piață, asigurarea premiselor creșterii economice și nivelului de trai al populației, democratizarea autentică a vieții politice, economice și sociale - elemente definitorii ale etapei actuale - impun cu necesitate reconsiderarea locului și rolului activităților de previziune și programare la nivel micro și macroeconomic în conformitate cu programele guvernamentale adoptate. Evaluarea corectă, cunoașterea și analiza detaliată și profundă a situației socio-economice devin condiții prealabile ale oricărui demers de redresare și așezare a societății pe mecanisme și legi firești. În acest context, crește evident rolul sistemului informațional statistic ca instrument unic, esențial pentru caracterizarea mutațiilor produse în viața economică și socială, în evidențierea fenomenelor și proceselor noi specifice perioadei de tranziție, în crearea elementelor unei fundamentări logice și reale a programelor de viitor.

Înscriindu-se pe coordonatele generale ale reproiectării sistemului informațional statistic, în concordanță cu principiile și mecanismele economiei de piață, statistica socială a fost orientată spre asigurarea informațiilor necesare pentru evaluarea fenomenelor sociale, pentru fundamentarea programelor în domeniul social și pentru urmărirea eficienței acestora.

Din perspectiva unei abordări sistemice, sistemul statistic românesc asigură fluxul informațional între trei componente ce înglobează statisticile de bază ale unui sistem statistic național, și anume:

- sistemul statisticii economice;
- sistemul statisticii sociale;
- sistemul conturilor naționale (statistica macroeconomică).

Sistemul statisticii sociale include patru subsisteme:

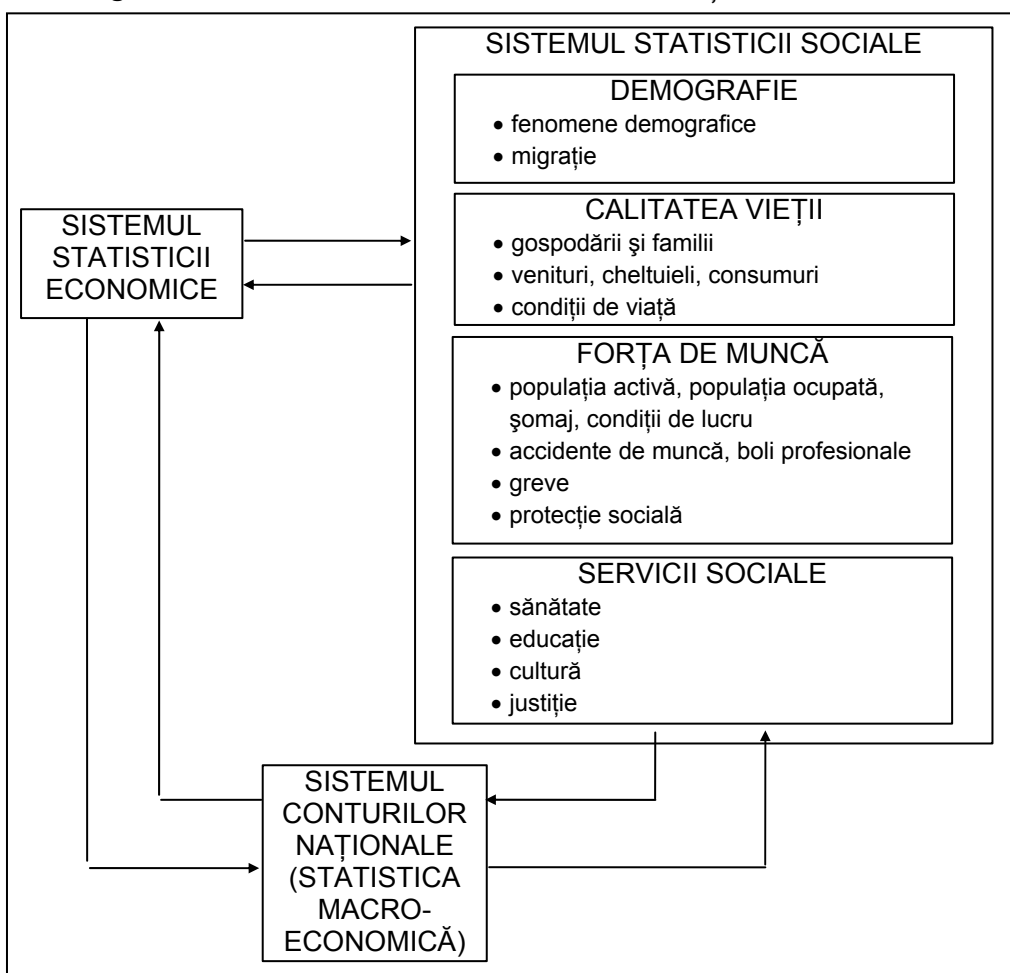
- statistica populației (fenomene demografice naturale; migrația internă și internațională);
- statistica nivelului de trai/calității vieții (gospodării și familii; veniturile, cheltuielile, consumurile populației; condițiile de viață – condițiile de

locuit, înzestrarea gospodăriilor populației cu bunuri durabile; mediul ambiant etc.);

- statistica forței de muncă (populația activă, populația ocupată și șomajul; salarii, salariați; accidente de muncă și boli profesionale; protecție socială etc.);
- statistica serviciilor sociale (sănătate; educație; cultură; justiție etc.).

Sistemul statisticii sociale definește ansamblul de fluxuri și circuite informaționale organizate într-o concepție unitară, dispozitivul statisticii sociale incluzând două elemente structurale principale: tehnologia statistică (surse de date, metode și procedee de colectare și prelucrare, sistem de indicatori, metode de calcul, baze de sondaj, clasificări, nomenclatoare etc.) și tehnologia informatică (hardware și software dedicate). Într-o prezentare schematică simplificată, locul sistemului statisticii sociale în sistemul informațional statistic național este prezentat în fig. 1.

Fig. 1. Statistica socială în sistemul statistic național

O privire de ansamblu asupra evoluției acestui sistem, ca și asupra principalelor repere ale restructurării lui, va permite abordarea coordonatelor de bază ale introducerii în sistemul statistic românesc a unor metode moderne de investigare, specifice economiei de piață - anchetele selective în gospodării și în întreprinderi.

Schimbările politice majore declanșate în România în decembrie 1989, implicând trecerea de la un sistem economico-social supercentralizat la economia concurențială de piață, au generat în mod firesc și reconversia sistemului statistic.

Trecerea la economia de piață a impus restructurări de ordin conceptual și metodologic ale dispozitivului statistic, obiectivul prioritar constituindu-l construirea întregului instrumentar statistic în concordanță cu cerințele și principiile procesului de tranziție, dar și cu recomandările și standardele internaționale.

Realizarea acestui obiectiv a presupus luarea în considerare a unor aspecte multiple: condițiile specifice concrete din țara noastră, disponibilitatea resurselor umane, materiale și financiare, formularea opțiunilor în adoptarea diverselor soluții, valorificarea experienței țărilor cu economie de piață.

Restructurarea sistemului statistic a avut în vedere o strategie bine definită, incluzând un ansamblu de acțiuni coerente care au vizat, în principal:

- perfecționarea sistemului de indicatori;
- implementarea în practica statistică românească a metodologiilor, sistemelor de clasificări, nomenclatoare, registre și indicatori utilizați de organisme specializate ale ONU și UE;
- perfecționarea sistemului de colectare a datelor prin reducerea înregistrărilor exhaustive și extinderea cercetărilor selective; folosirea surselor administrative de date;
- însușirea metodelor de prelucrare și analiză a datelor statistice, a procedeelelor de redresare a eșantioanelor și de extindere a rezultatelor;
- investigarea statistică a unor domenii noi referitoare la: condițiile de viață, șomaj, inflație.

S-au produs schimbări majore în statistica socială, constând în: diversificarea surselor de date, a metodelor de colectare și prelucrare, adaptarea conceptelor, definițiilor și metodologiilor de calcul la cerințele etapei de tranziție și la standardele internaționale în domeniu.

Reproiectarea sistemului statisticii sociale a presupus în primul rând o viziune nouă în conceperea sistemului de colectare a datelor, schimbările realizate în această componentă reflectându-se direct în perfecționarea sistemului de indicatori.

Tranziția la economia de piață a necesitat construirea sistemului informațio-

nal statistic pe alte premise, radical deosebite de cele anterioare, pe alte programe de funcționare, alte metode și tehnici de colectare și prelucrare a datelor.

De fapt, restructurarea economiei românești, începând din 1990, a reprezentat o sfidare pentru sistemul tradițional de colectare a datelor statistice bazat, în principal, pe cercetări statistice exhaustive. Puținele cercetări selective (în gospodării) din statistica socială utilizau planuri de sondaj neprobabiliste (prin cote).

- a) Dezmembrarea marilor coloși industriali și apariția miilor de unități noi de dimensiuni mici și mijlocii s-au tradus prin creșterea spectaculoasă a numărului de întreprinderi, ceea ce a făcut practic imposibilă o cercetare exhaustivă periodică, multe din noile întreprinderi neavând nici disciplina și nici expertiza necesară pentru completarea formularelor statistice.
- b) Adâncirea procesului de privatizare, apariția și creșterea numărului lucrătorilor independenți au ridicat probleme suplimentare, făcând inoperațional cadrul statistic al colectării datelor statistice; marea majoritate a acestor lucrători, nefiind constituiți în societăți sau asociații, nu pot fi incluși în câmpul cercetărilor în întreprinderi.
- c) Apariția unor fenomene noi (șomajul, inflația) a impus căutarea unor soluții noi pentru colectarea informațiilor, dar și pentru prelucrarea, corelarea și analiza acestora.

Aceste trei considerente și multe altele, legate de readaptarea conținutului indicatorilor și îmbunătățirea utilizării rezultatelor statistice, au motivat necesitatea re proiectării sistemului informațional și a adoptării cercetărilor selective în gospodării și în întreprinderi ca principale surse de informații în statistica socială.

Utilitatea sistemului informațional statistic a fost condiționată de îndeplinirea unor cerințe obligatorii referitoare la completitudinea, coerența și comparabilitatea datelor.

Adaptarea unor indicatori, procedee și metode de culegere și prelucrare, clasificări și nomenclatoare la practica statistică internațională, introducerea unor indicatori noi necesari pentru caracterizarea fenomenelor specifice în etapa actuală și renunțarea la alții de utilitate redusă au constituit direcțiile principale de perfecționare și re proiectare a sistemului statisticii sociale.

10.2. Surse de date, metode de cercetare statistică

Dispozitivul actual al statisticii sociale este construit pe informații provenind din două categorii de investigații (cercetări):

- cercetări exhaustive – surse sau înregistrări administrative și surse statistice de tipul recensămintelor;
- cercetări selective - surse statistice de tipul anchetelor prin sondaj.

- ◆ **Sursele administrative** sunt utilizate pentru completarea sistemului statistic cu informații suplimentare necesare pentru a construi imagini cât mai complete și coerente ale diferitelor fenomene.

Aceste surse sunt specifice multor domenii ale statisticii sociale, precum: sănătate, educație, cultură, justiție.

Cercetarea fenomenelor demografice (nupțialitatea, natalitatea, mortalitatea infantilă, migrația) are o veche tradiție în statistica românească și se bazează, de asemenea, pe înregistrări administrative (registre ale stării civile).

Sursele administrative se folosesc ca surse de date complementare și în statistica nivelului de trai, ca și în statistica forței de muncă.

În statistica socială, în general, sursele administrative sunt utilizate pentru completarea sistemului statistic cu unele informații suplimentare și pentru verificarea estimărilor obținute prin cercetările statistice selective. În această categorie de surse sunt incluse: bilanțurile contabile și alte evidențe ale administrației financiare, registrele agricole, evidențele oficiilor de forță de muncă și șomaj și ale sistemului de protecție socială în general, cele ale camerelor de muncă, documentele de stare civilă. Se impune însă precizarea că utilizarea informațiilor din aceste surse este posibilă în condițiile armonizării conceptelor, definițiilor, clasificărilor și nomenclatoarelor din sfera statistică și cea administrativă. De altfel, interesul statisticienilor și orientarea colaborării Institutului Național de Statistică cu ministerele și alte organe ale administrației publice centrale sau locale gestionare de informații se circumscriu unui obiectiv major, acela de asigurare a cadrului conceptual pentru valorificarea optimă a surselor administrative, ceea ce ar crea noi deschideri în direcția perfecționării sistemului statistic.

Pentru țările în tranziție, problematica atragerii în circuitul statistic a datelor din surse administrative este relativ nouă, necesitatea acestora apărând după transformările revoluționare de la sfârșitul anilor '80.

În general, în procesul de atragere în circuitul statistic a datelor din surse administrative se întâmpină multe dificultăți.

O primă dificultate majoră se referă la faptul că datele din surse administrative sunt furnizate statisticii în formă agregată. Agregarea datelor primare se realizează în procese de prelucrare specifice cerințelor fiecărei instituții furnizoare. Nu de puține ori modul de agregare nu corespunde cu cerințele utilizatorilor de date statistice.

A doua dificultate derivă din caracterul neunitar al clasificărilor și nomenclatoarelor utilizate de diferite instituții ale administrației centrale.

Gradul redus de informatizare a activităților administrației publice centrale și, mai ales, a celei locale reprezintă o altă dificultate majoră. În aceste condiții, transferul direct de date primare către statistica oficială este practic imposibil.

- ◆ **Sursele statistice** constau în recensăminte și anchete selective.

Acestea asigură colectarea și prelucrarea informațiilor care acoperă domeniile de bază ale statisticii sociale și care permit structurarea unui sistem de indicatori utilizați pentru caracterizarea diferitelor aspecte ale vieții sociale.

- **Recensămintele populației și locuințelor (RPL)** reprezintă sursa principală a statisticilor de bază asupra populației și locuințelor.

Realizat prin valorificarea experienței și practicii românești și cu respectarea standardelor internaționale în vigoare, ultimul recensământ al populației și locuințelor din ianuarie 1992 a asigurat:

- datele statistice pentru caracterizarea mutațiilor produse în structura populației, a gospodăriilor și locuințelor, a resurselor și forței de muncă;
- o bază riguroasă pentru calculele intercenzitare în domeniul demografic și al forței de muncă;
- informațiile pentru constituirea unei baze de sondaj necesare proiectării și realizării anchetelor selective în gospodării.

Rezultatele RPL sunt singurele utilizabile pentru proiectarea sistemelor complexe de eșantionaj necesare realizării anchetelor selective în gospodării în perioadele intercenzitare.

Baza de sondaj constituită pe rezultatele recensământului este un eșantion multifuncțional de zone teritoriale (EMZOT). Corespunzător distribuției teritoriale EMZOT, s-a constituit și funcționează o rețea permanentă de anchetatori.

EMZOT se actualizează periodic și funcționează pe principiul MASTER SAMPLE utilizat și în alte țări (Franța, Portugalia).

Utilizarea acestui sistem complex de eșantionare presupune aplicarea unor metode specifice de redresare a eșantioanelor și de ameliorare a calității estimărilor.

Ansamblul anchetelor ce se realizează pe baza EMZOT poate fi armonizat din perspectiva similitudinii planurilor de sondaj și a elementelor comune de logistică utilizate.

- Pe această bază de sondaj s-au proiectat și pus în funcțiune **anchete selective asupra gospodăriilor**.

Această categorie de cercetări statistice deține un rol foarte important în funcționarea sistemului statisticii sociale din România.

Ancheta forței de muncă în gospodării reprezintă o importantă sursă de informații intercenzitare pentru urmărirea evoluției mărimii și structurii populației active și inactive, a populației ocupate și a șomajului.

Alte anchete în gospodării, orientate pe alte probleme specifice ale vieții sociale, oferă informații relevante pentru caracterizarea fenomenelor și proceselor specifice societății românești.

Ancheta integrată în gospodării, în funcțiune în sistemul statisticii sociale în perioada 1995-2000, a reprezentat o sursă de informații multiple asupra condițiilor de viață ale populației.

- **Sistemul de anchete în întreprinderi**, acoperitor pentru toate ramurile și sectoarele de activitate, permite abordarea într-o concepție integratoare a problematicii de bază a statisticii salariilor și statisticilor conexe. Sistemul cuprinde anchete curente, de mare frecvență, pentru a răspunde nevoilor de informare pe termen scurt, și anchete de mică frecvență care furnizează informații detaliate pentru necesități de analiză a tendințelor pe termen lung.

10.3. Elemente de infrastructură statistică

Funcționarea INS, cu sediul central având rol de coordonator al sistemului statistic național și cu 42 de direcții generale teritoriale de statistică (județene și a municipiului București), dimensionate proporțional cu mărimea județelor, reprezintă o garanție a asigurării capabilităților profesionale și organizatorice pentru buna funcționare a elementelor structurale ale sistemului statistic. Tehnologia informatică, dotarea tehnică (hardware și software) de înaltă performanță, atât la nivel central, cât și în teritoriu, la nivelul direcțiilor județene, aduce garanții suplimentare.

Adaptarea unor indicatori, procedee și metode de colectare și prelucrare, clasificări și nomenclatoare la practica statistică internațională, introducerea unor indicatori noi necesari pentru caracterizarea fenomenelor specifice și renunțarea la alții de utilitate redusă au constituit direcțiile principale de perfecționare și re-proiectare a sistemului statisticii sociale.

Pentru colectarea și prelucrarea datelor de statistică socială, un obiectiv major al programelor de perfecționare a sistemului statistic îl reprezintă dezvoltarea progresivă a infrastructurii statistice, incluzând următoarele elemente principale:

- baze de sondaj actualizate, capabile să răspundă necesităților de selectare a eșantioanelor pentru diferite anchete;
- o rețea permanentă de anchetatori care să permită realizarea la scară națională a anchetelor asupra gospodăriilor sau persoanelor;
- concepte, definiții, sisteme de indicatori, clasificări și nomenclatoare armonizate cu cele europene și internaționale;
- accesul în scopuri statistice la datele din surse administrative.

Asigurarea acestor elemente ale infrastructurii statistice, în mod deosebit, construirea bazelor de sondaj pentru anchetele în gospodării și în întreprinderi, a

sistemului de clasificări și nomenclatoare au constituit subiecte preocupante de reflecție în ultimii ani pentru statisticienii români.

◇ **Baza de sondaj pentru anchete în gospodării**

Proiectarea unui sistem de eșantionaj cu utilizări multiple în România s-a justificat prin inexistența unor registre utilizabile ca bază de sondaj pentru elaborarea planurilor de sondaj probabiliste necesare anchetelor în gospodării. Registrul populației din România este încă în stadiul de proiect și nu va putea fi utilizat pentru elaborarea planurilor de sondaj aferente anchetelor în gospodării. Alte surse de date existente nu sunt utilizabile, deoarece:

- acoperă numai parțial populația statistică de referință;
- au un conținut eterogen de informații referitoare la elementele populației statistice;
- nu sunt informatizate sau sunt informatizate numai parțial;
- conțin erori de înregistrare;
- nu există posibilitatea actualizării lor în limita unor costuri rezonabile.

Proiectarea și implementarea noului sistem de eșantionaj s-a sprijinit pe două tipuri de cercetări statistice: recensământul populației și locuințelor (RPL '92) și cercetările din domeniul statisticii demografice. Pe baza rezultatelor RPL '92 a fost proiectat și pus în funcțiune eșantionul multifuncțional de zone teritoriale (EMZOT).

În forma sa inițială (după redimensionarea centrelor la sfârșitul anului 1993), EMZOT a cuprins peste 257.000 de locuințe, constituind baza de sondaj pentru extragerea eșantioanelor necesare realizării tuturor anchetelor prin sondaj aleator în gospodăriile populației până în anul 2000.

În anul 2000, EMZOT a fost reconstruit în totalitate, incluzând 127.000 de locuințe pentru anchetele selective, ce se vor realiza până la disponibilizarea rezultatelor RPL 2003.

Proiectarea și implementarea EMZOT pe baza documentației și a rezultatelor RPL '92 a reprezentat o etapă importantă în restructurarea și reproiectarea sistemului statistic național. În absența acestei baze de sondaj ar fi fost imposibilă realizarea unor anchete prin sondaje probabiliste și, mai ales, n-ar fi fost posibilă armonizarea sistemului de anchete în gospodării cu sistemul european de colectare a informațiilor și de cuantificare și evaluare a fenomenelor sociale.

Dezvoltarea registrelor statistice reprezintă o investiție importantă pentru construirea unei infrastructuri statistice adecvate și operaționale în condițiile economiei de piață.

◇ **Baza de sondaj pentru anchete în întreprinderi**

Baza de sondaj pentru anchetele în întreprinderi trebuie să fie o listă exhaustivă a agenților economico-sociali care desfășoară activitate în România.

Aceasta trebuie să conțină unele caracteristici utilizabile ca variabile de selecție pentru diferite eșantioane.

În vederea identificării în mod unitar a multitudinii agenților care își desfășoară activitatea în economia națională, în cadrul INS s-a conceput un **registru (REGIS) al unităților legale (cu personalitate juridică) și al unităților locale (filiale, subunități)**. S-a realizat un registru având ca arie de cuprindere toate categoriile de unități necesare lansării anchetelor statistice în întreprinderi.

Pentru a îndeplini rolul de bază de sondaj, REGIS cuprinde ansamblul entităților care compun populația statistică de referință, definite în mod unitar, precum și informații despre un set minim de variabile de interes (cifra de afaceri, numărul salariaților, fondul de salarii, cheltuielile cu personalul etc.) comune tuturor elementelor populației respective. Aceste variabile de interes stau la baza fundamentării planurilor de sondaj, a determinării probabilităților de incluziune, a redresării eșantioanelor etc. REGIS se actualizează pe baza informațiilor care provin din alte registre sau din anchetele selective realizate periodic în diverse domenii statistice.

◇ **Sistemul de clasificări și nomenclatoare**

Se utilizează pentru completarea unor caracteristici din programul de înregistrare al cercetărilor statistice, de fapt pentru codificarea acestora, oferind posibilitatea corelării, verificării și prelucrării datelor înregistrate.

Sistemul de clasificări și nomenclatoare din sistemul statistic românesc a fost astfel conceput încât să permită asamblarea și prezentarea rezultatelor obținute prin prelucrarea informațiilor colectate și asigurarea comparabilității acestora, atât pe plan național, cu datele cercetărilor precedente din același domeniu și ale cercetărilor din domenii diferite, cât și pe plan internațional, cu datele din alte țări. În acest sens, la elaborarea acestora, s-au avut în vedere atât clasificările și nomenclatoarele utilizate până în anul 1990 în România și în practica statistică românească, cât și principiile și recomandările organismelor internaționale de specialitate ale ONU referitoare la acest domeniu.

Un **nomenclator statistic**, în general, este o convenție de reprezentare a unei clasificări statistice, astfel încât codurile atribuite să fie **invariante**. Pornind de la această accepțiune, este evident că întocmirea unui nomenclator, utilizabil în anumite scopuri, presupune ca punct de pornire, ca primă etapă de lucru, elaborarea clasificării și a sistemului de codificare corespunzător.

Clasificarea statistică realizează o structurare a entităților pe mai multe niveluri ierarhice, definind un graf de tip arbore care constituie suportul centralizării indicatorilor socio-economici însumabili. Prin sistemul de codificare, fiecărei entități a clasificării și, respectiv, fiecărui nod al grafului i se asociază un cod de identificare, astfel încât să se poată realiza agregarea datelor pe niveluri ierarhice superioare.

O clasificare comportă în mod obișnuit două componente:

- o componentă descriptivă, adică un ansamblu de titluri ce definesc entitățile, un dicționar al entităților;

- sistemul de clasificare propriu-zis, adică sistemul de grupare, de ierarhizare a entităților după anumite criterii.

Clasificarea activităților din economia națională (CAEN) a fost astfel concepută încât să corespundă următoarelor cerințe principale:

- caracterizarea globală și completă a tuturor fluxurilor materiale și financiare din economia națională, reflectate în diferiți indicatori și în agregate macroeconomice;
- asigurarea trunchiului comun de bază pentru alte clasificări și nomenclatoare integrate într-un sistem coerent;
- caracterizarea evoluției economico-sociale a României și a locului economiei românești în economia mondială, în condiții de comparabilitate a conținutului tuturor activităților cu al celor care se desfășoară în țări dezvoltate cu economie de piață;
- crearea condițiilor pentru adaptarea și adoptarea modelelor de analiză și previziuni macroeconomice utilizate pe plan internațional.

Clasificarea ocupațiilor din România (COR) reprezintă o altă componentă a sistemului de clasificări și nomenclatoare, utilizabilă în statistica socială. COR reprezintă un sistem de grupare logică și coerentă a ocupațiilor. COR a fost realizată în trei versiuni, ultima fiind definitivată și editată în cursul anului 2000. COR este armonizată cu clasificarea internațională standard (ISCO-88) și cu cea europeană ISCO-88 (COM). Prima versiune a clasificării a fost realizată în cadrul fostei Comisii Naționale pentru Statistică în anul 1991 și a fost utilizată la RPL din ianuarie 1992. Ulterior, această versiune a fost dezvoltată de colective mixte de statisticieni din INS și economiști din Ministerul Muncii și Protecției Sociale (MMPS), care au elaborat alte două versiuni îmbunătățite și adăugate ale COR. Toate cele trei versiuni realizate sunt perfect compatibile, asigurând comparabilitatea datelor statistice în timp, la nivel național și pe plan internațional. Versiunea a II-a a adus o perfecționare și o compatibilizare perfectă a sistemului de codificare cu cel din clasificarea internațională. Prin cea de a III-a versiune s-a realizat actualizarea nomenclatorului cu ocupațiile noi apărute pe piața forței de muncă românești în ultimii ani.

10.4. Repere ale armonizării cu statistica socială europeană

Înscriindu-se pe coordonatele generale ale restructurării sistemului statistic național, în concordanță cu principiile și mecanismele economiei de piață și cu opțiunea integrării în structurile europene, statistica socială a fost orientată spre asigurarea informațiilor necesare pentru cunoașterea fenomenelor și proceselor din viața economico-socială și pentru fundamentarea programelor în domeniul social.

Pentru fundamentarea programelor sociale și pentru evaluarea rezultatelor aplicării practice a acestora, statistica socială trebuie să se bazeze pe surse de

informații solide și pe metode de cercetare științific elaborate și perfect adaptate la condițiile specifice ale economiei românești. Este nevoie de indicatori relevanți, coerenți și acoperitori pentru toate domeniile vieții sociale.

Dispozitivul statistic actual, cu elementele prezentate anterior, oferă cadrul conceptual și metodologic pentru dezvoltarea altor instrumente sau ameliorarea celor existente, în sensul extinderii sferei statisticilor sociale. Atât anchetele în gospodării, cât și sistemul de anchete în întreprinderi sunt proiectate ca sisteme deschise, suplimentare și flexibile, permițând adaptări și completări multiple în toate componentele: program de observare, caracteristici înregistrate și variabile calculate, sferă de cuprindere, metodă de organizare, tehnici de prelucrare etc.

O serie de anchete complementare (în gospodării și în întreprinderi) vor putea fi realizate pe măsura apariției unor cereri suplimentare de informații. Anchetele complementare în gospodării pot avea ca obiectiv aprofundarea unor subiecte de eventual interes, cum ar fi: condițiile de lucru, activitatea tinerilor sau a femeilor, situația persoanelor în vârstă, a șomerilor etc.

Sistemul indicatorilor sociali se va extinde pe baza informațiilor statistice colectate prin anchetele în gospodării care a fost proiectat în anul 2000 și care va fi implementat în sistemul statistic românesc.

Anchetele-pilot realizate în anul 2000 vor asigura un plus de informații referitoare la:

- veniturile, cheltuielile și consumul populației;
- starea de sănătate, condițiile de viață ale populației în general și ale populației în vârstă de muncă în special;
- bugetul de timp.

Sistemul de anchete include un set de patru anchete armonizate cu cele similare din țările UE, care se vor realiza cu periodicitate diferită în România, începând din anul 2001:

- **Ancheta bugetelor de familie** se va efectua ca o anchetă continuă, pe eșantioane lunare de circa 3.000 de gospodării (36.000 de gospodării anual) și va asigura cuantificarea și evaluarea veniturilor, cheltuielilor și consumurilor populației.
- **Ancheta asupra condițiilor de viață** va deveni o componentă permanentă a sistemului statisticii sociale, realizându-se în fiecare an (în lunile martie/aprilie), pe un eșantion de aproximativ 10.500 de gospodării. Aceasta va oferi informații pentru studierea condițiilor de viață ale populației: condiții de locuit, condiții de muncă și de viață, siguranța vieții, posibilități de asigurare a bunurilor și persoanelor, înzestrarea gospodăriilor cu bunuri de folosință îndelungată.
- **Ancheta de sănătate**, realizată pe un eșantion de circa 9.000 de gospodării, va pune la dispoziția utilizatorilor informații referitoare la starea de sănătate a

populației, la consumul de medicamente și de servicii medicale, consumul de tutun și băuturi alcoolice, nutriție, bolile cronice și bolile profesionale. Ancheta va intra în structura sistemului statisticii sociale și se va repeta cu o periodicitate de 4-5 ani.

- **Ancheta bugetului de timp** s-a efectuat pe un eșantion de aproximativ 10.000 de gospodării și va asigura informații pentru studierea modului de utilizare a timpului pe diferite categorii de populație: persoane ocupate, șomeri, inactivi etc. În perspectiva permanentizării acesteia ca instrument de evaluare și analiză a utilizării timpului, se vor căuta soluțiile pentru asigurarea informațiilor necesare studierii activităților cu caracter sezonier și a celor cu un grad limitat de generalizare. Aceasta va presupune ca ancheta să se realizeze pe parcursul unui an calendaristic, cu perioade de referință și de înregistrare pertinent alese și bine dimensionate în toate cele patru trimestre ale anului.

În perspectiva apariției unor cerințe de informații suplimentare, fiecareia dintre aceste anchete i se pot atașa module complementare în funcție de specificul cerințelor informaționale.

Două astfel de module au fost atașate la ancheta asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO) din anul 2000.

Modulul "**Trecerea de la școală la muncă**" are ca obiectiv colectarea informațiilor cu privire la modalitățile de integrare a tinerilor pe piața forței de muncă. Acest modul s-a realizat pe eșantionul anchetei AMIGO, din trimestrul II 2000, fiind intervievați tineri cu vârste între 15 și 35 ani.

În perioada octombrie 2000-septembrie 2001 se efectuează o **Anchetă asupra muncii copiilor**, ale cărei rezultate vor fi disponibile pentru decidenții interesați în elaborarea programelor de protecție a drepturilor copilului și de eliminare a muncii copiilor, în special Agenția Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Sănătății, organizații neguvernamentale.

În structura actuală, cu articularile și modul de funcționare prezentat, statistica socială românească asigură cadrul organizațional, conceptual și metodologic pentru a răspunde nevoilor de informații ale utilizatorilor interni și internaționali în condiții de comparabilitate și coerență. În procesul general de reconversie și restructurare a sistemului statistic național, statistica socială a fost reprojecată și dezvoltată în concordanță cu standardele Uniunii Europene și cele ale organismelor internaționale cu preocupări în domeniu, armonizarea cu sistemul statistic european realizându-se la nivelul pilonilor principali reprezentați de:

- metodele de cercetare;
- sistemul de eșantionare;
- sistemul de clasificări și nomenclatoare.

Dezvoltarea ulterioară a statisticii sociale va avea în vedere acoperirea cerințelor utilizatorilor de statistici, alinierea la recomandările și standardele internaționale în domeniu și asigurarea obligațiilor asumate de statistica românească prin convențiile semnate cu organismele europene de specialitate.

11. CONFERINȚA PENTRU ADERAREA LA UNIUNEA EUROPEANĂ - ROMÂNIA -

Documentul de poziție al României Capitolul 12 - Statistică

11.1. Acceptarea acquis-ului comunitar

România acceptă în întregime acquis-ul statistic comunitar în vigoare la data de 31 decembrie 1999, nu solicită nici o perioadă de tranziție sau derogare și declară că va fi în măsură să aplice, în întregime, la data aderării acest acquis. România este pregătită să examineze dezvoltarea în continuare a acquis-ului statistic și să informeze sistematic Conferința pentru Aderare sau Consiliul de Asocieră cu privire la legislația și măsurile de implementare adoptate pentru implementarea noului acquis statistic. România face trimitere, cu privire la acest capitol, și la informațiile furnizate în cursul procesului de examinare analitică și este de acord cu transmiterea acestora continuă către statele membre ale Uniunii Europene.

Actualul stadiu al armonizării statisticii românești cu normele și standardele Uniunii Europene, precum și programele aflate în derulare pe următorii ani permit realizarea obiectivului de conformitate deplină cu acquis-ul statistic până la data aderării în condițiile în care România și-a asumat data de 1 ianuarie 2007 ca ipoteză de lucru pentru încheierea pregătirilor de aderare la Uniunea Europeană.

11.2. Cadrul legislativ în vigoare în România

Funcționarea statisticii oficiale în România este reglementată prin Ordonanța Guvernului nr. 83/1999 care modifică și completează Ordonanța Guvernului nr. 9/1992, aprobată prin Legea nr. 11/1994 privind funcționarea statisticii în România. Principiile fundamentale ale statisticii oficiale, adoptate de Comisia Economică a Națiunilor Unite pentru Europa, preluate și în Reglementarea Consiliului (EC) nr. 322/97 din 17 februarie 1997 asupra statisticii comunitare, se regăsesc în totalitate în Ordonanța Guvernului nr. 83/1999, în care se prevede că funcționarea statisticii oficiale se întemeiază pe principiile: autonomiei, confidențialității, transparenței, relevanței, proporționalității, deontologiei statistice și raportului cost-eficiență.

Statistica oficială din România este coordonată de către Comisia Națională pentru Statistică, organ de specialitate al administrației publice centrale.

Pentru asigurarea transpunerii în practică a tuturor principiilor enunțate, funcționează Consiliul de Coordonare a Activității de Statistică, constituit din reprezentanți ai producătorilor de date statistice și ai diferitelor categorii de utilizatori ai statisticilor. Consiliul are rolul esențial de analiză și avizare a strategiei de dezvoltare a sistemului statistic național, a proiectelor de acte normative privind activitatea statistică și a Programului anual al cercetărilor statistice.

11.3. Situația actuală și perspectivele armonizării sistemului statistic național

a) Infrastructura statistică

- Noua lege a statisticii, o dată aprobată de Parlament (trimestrul I, 2001), va fi conformă în totalitate cu Regulamentul Consiliului nr. 322/1997 privind statisticile comunitare. Implementarea în practică a principiilor fundamentale ale statisticii oficiale este o sarcină permanentă a Comisiei Naționale pentru Statistică.
- Clasificarea activităților din economia națională (CAEN), aprobată prin Ordonanța Guvernului nr. 656/1997, este armonizată în totalitate cu Clasificarea statistică a activităților economice utilizată în Uniunea Europeană (NACE-Rev1). Clasificarea produselor și serviciilor asociate activităților, aprobată prin Ordonanța Guvernului nr. 53/1999, este armonizată în totalitate cu Clasificarea produselor pe activități utilizată în Uniunea Europeană (Classification of Products by Activity). Versiuni naționale identice vor fi finalizate până la sfârșitul anului 2000. Alinierea totală a Registrului afacerilor la legislația comunitară se va realiza până la sfârșitul anului 2001.

b) Statisticile demografice și sociale

- În domeniul demografic, al migrației, al statisticii sociale (protecția socială, sănătatea, siguranța la locul de muncă, protecția consumatorului, utilizarea timpului, pregătirea profesională, cultura și învățământul, consumul alimentar) și al statisticii muncii, sfârșitul anului 2002 va marca momentul armonizării totale. Aceasta va fi realizată printr-o strânsă colaborare cu partenerii sectoriali ai Comisiei Naționale pentru Statistică (Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Sănătății, Ministerul Educației Naționale).

c) Statisticile regionale

- A fost aprobată, prin Legea nr. 151/1998 privind dezvoltarea regională în România, înființarea a opt regiuni de dezvoltare la nivelul NUTS 2 (Nomenclatorul unităților teritoriale statistice). Date agregate vor fi dispo-

bile în baze de date regionale începând cu anul 2001. Sunt în curs de înființare, în colaborare cu Agenția Națională de Dezvoltare Regională, opt oficii regionale de statistică care vor deveni funcționale la 1 ianuarie 2004.

d) Statisticile macroeconomice

- În prezent, conturile economice generale (inclusiv tabelul de intrări-ieșiri), conturile regionale și trimestriale sunt elaborate, în principal, pe baza Sistemului european de conturi SEC 79, cu unele îmbunătățiri prevăzute de SEC 95. Este în curs de implementare în totalitate metodologia SEC 95, operațională la sfârșitul anului 2001. Există o bună cooperare cu Banca Națională a României și cu Ministerul Finanțelor în elaborarea conturilor financiare.
- În ceea ce privește statistica prețurilor (indicele prețurilor de consum, indicii prețurilor de producție, indicii de preț în construcții și în agricultură), au fost elaborate programe de implementare a elementelor care actualmente lipsesc, astfel încât armonizarea totală să se realizeze în anul 2003.

e) Statistica întreprinderilor

- În ceea ce privește ancheta structurală în întreprinderi și statisticile pe termen scurt în industrie, comerț și servicii, datele sunt actualmente compilate, respectându-se în mare măsură reglementările europene, armonizarea totală fiind prevăzută la sfârșitul anului 2003. Statistica energiei va fi armonizată total până la finele anului 2001.

f) Statistica în transporturi, turism, servicii și comerț exterior

- Problemele actuale de nealiniere la standardele europene vor fi depășite, astfel încât, în cazul statisticii transporturilor și turismului, armonizarea deplină se va realiza până la finele anului 2002; pentru statistica serviciilor, sprijinită în mare măsură de proiectele pilot privind statistica structurală în întreprinderi, armonizarea totală este prevăzută pentru anul 2003.
- Armonizarea totală a statisticilor de comerț exterior se va realiza până la sfârșitul anului 2001, în cadrul cooperării dintre CNS, Direcția Generală a Vămirilor și Ministerul Industriei și Comerțului.

g) Statistica în agricultură, silvicultură, piscicultură

- În prezent, statistica agriculturii reprezintă domeniul cu cel mai scăzut nivel de armonizare. Cea mai importantă problemă care trebuie rezolvată este introducerea unei anchete structurale periodice, conform prevederilor Deciziei Comisiei nr. 377/98, care, începând cu anul 2004, se va realiza o dată la 2 ani. O anchetă-pilot este prevăzută pentru anul 2000

(adoptată prin Ordonanța Guvernului nr. 920/1998). Comisia Națională pentru Statistică, în cooperare cu Ministerul Agriculturii și Alimentației (potrivit protocolului semnat între cele două instituții), urmează să realizeze o serie de anchete menite să asigure informații statistice referitoare la utilizarea terenurilor, suprafața cultivată, producția vegetală și animală, astfel încât la orizontul anului 2005 să se asigure alinierea statisticii agriculturii la standardele și normele Uniunii Europene.

- Alinierea totală în cazul statisticii privind silvicultura este prevăzută a se realiza până la sfârșitul anului 2003. Statistica în domeniul piscicol este urmărită de Ministerul Agriculturii și Alimentației, iar în cursul anului 2004 se va asigura armonizarea sa totală.

11.4. Dezvoltarea durabilă a sistemului statistic

Pentru dezvoltarea și îmbunătățirea în viitor a statisticilor în strânsă corelare cu normele și standardele Uniunii Europene și pentru ameliorarea metodelor și procedurilor statistice menite să conducă la o utilizare eficientă și complexă a instrumentelor statistice, România se angajează să aplice următoarele măsuri:

- Alocarea de resurse umane calificate și de resurse materiale și financiare necesare asigurării sustenabilității sistemului statistic și dezvoltării lui în continuare în concordanță cu evoluția sistemului statistic european;
- Crearea de structuri solide și viabile și de mecanisme adecvate de cooperare eficientă între toți partenerii sectoriali ai statisticii, prin recunoașterea și promovarea rolului Comisiei Naționale pentru Statistică de coordonator al sistemului statistic național;
- Modificarea și adaptarea structurilor administrative și organizatorice care funcționează în cadrul sistemului statistic național în scopul creșterii eficienței acestuia;
- Concentrarea activității de statistică asupra calității producției statistice, construirea încrederii în statistici, precum și orientarea activității statistice către nevoile și cerințele utilizatorilor;
- Asigurarea unei largi diseminări a produselor statistice, în condiții de transparență și accesibilitate a statisticilor;
- Realizarea recensământului populației și locuințelor (martie 2001) și a recensământului general agricol (2002);
- Crearea de structuri puternice pentru dezvoltarea statisticii regionale (opt oficii regionale de statistică) într-un cadru instituțional coerent și coordonat;
- Menținerea și dezvoltarea cooperării cu oficiile de statistică ale statelor membre ale Uniunii Europene.

România va lua măsurile necesare care să permită modificări adecvate ale mediului administrativ și organizatoric în care funcționează sistemul statistic național, astfel încât să crească eficiența acestuia. Comisia Națională pentru Statistică va acționa în sensul asigurării unității metodologice și dezvoltării de competențe statistice în cadrul instituțiilor administrației publice, promovării unei culturi statistice de bază la nivel național, precum și întăririi cooperării cu toți partenerii sectoriali.

România afirmă că sistemul statistic românesc, pe deplin integrat în sistemul statistic european încă înainte de data unilaterală asumată pentru încheierea pregătirilor pentru aderare (01.01.2007), va fi capabil să asigure date statistice relevante, cuprinzătoare și de calitate, necesare procesului de negociere a tuturor capitolelor acquis-ului comunitar.

12. PROGRESE CONCRETE ÎNREGISTRATE DE SISTEMUL STATISTIC ROMÂNESC DE LA PREZENTAREA DOCUMENTULUI DE POZIȚIE

CAPITOLUL 12 – STATISTICA

Principalele progrese înregistrate în cadrul sistemului statistic românesc în pregătirea pentru aderarea la Uniunea Europeană de la prezentarea Documentului de Poziție al României la Capitolul 12 – Statistica, CONF-RO 26/00, sunt următoarele:

Infrastructura statistică

Au fost adoptate următoarele acte normative: Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 75/2001 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 9/1992 privind organizarea statisticii oficiale în România și Hotărârea Guvernului nr. 488/2001 privind organizarea și funcționarea Institutului Național de Statistică (redenumirea instituției, având în vedere responsabilitățile fundamentale ale Institutului Național de Statistică; președintele INS este asistat de doi vicepreședinți, dintre care unul cu responsabilități în coordonarea activităților de integrare europeană; înființarea a 8 direcții regionale de statistică).

A fost finalizat Nomenclatorul de produse industriale PRODROM 2000, aliniat la nomenclatorul european PRODCOM 2000.

A fost finalizat eșantionul multifuncțional de zone teritoriale (EMZOT), bază a tuturor anchetelor prin sondaj în gospodării.

Statistica socială și demografică

INS completează și transmite anual la Eurostat setul de chestionare (UNESCO – OECD – Eurostat) privind statistica educației în conformitate cu prevederile comunitare.

Ancheta trimestrială asupra forței de muncă se realizează pe baza unor chestionare care sunt parțial în conformitate cu normele europene. Chestionarele anchetei pentru anul 2002 vor fi reprojecțate pentru a fi în concordanță cu prevederile comunitare. A fost proiectat și atașat modulul ad-hoc „Tranziția de la școală la muncă” (pentru 2000). În trimestrul II 2001, s-a realizat ancheta complementară “Durata și tipologia programului de lucru”, datele fiind publicate în publicația trimestrială aferentă trimestrului II 2001.

Statistici regionale

Prin HG nr. 488/2001, au fost create 8 direcții generale regionale de statistică, în subordinea INS.

Inițierea și dezvoltarea a trei anchete statistice în profil regional (demografia întreprinderilor mici și mijlocii, transportul rutier de mărfuri, condiții de trai) va fi realizată în anii 2002-2003, cu asistență comunitară.

Baza de date de statistici regionale se află în etapa de încărcare cu date pe 10 capitole statistice, grupare determinată de sistemul informațional. Au fost deja introduse serii de date care acoperă perioada 1996-1999. Baza de date va fi finalizată până la sfârșitul anului 2001.

Statistici macroeconomice

Conturile naționale nefinanciare (inclusiv cele două tabele economice de sinteză: tabelul intrări-ieșiri și tabelul economic de ansamblu) pentru anul 1998 au fost elaborate conform metodologiei SEC 95. Conturile financiare pentru anul 1998 au fost realizate de către Banca Națională a României în conformitate cu SEC 95.

În cadrul procedurii de supraveghere fiscală multilaterală în perioada de preaderare, România a transmis la Eurostat prima notificare a situației deficitului bugetar și a datoriei publice aferente perioadei 1997-2000 la 31 martie 2001.

În domeniul statisticii prețurilor, s-au realizat actualizarea anuală a ponderilor de cheltuieli, adoptarea noii formule de calcul a indicilor la nivelul agregatelor elementare, calculul și transmiterea la Eurostat a indicilor prețurilor de consum la nivelul subindicilor din clasificarea COICOP.

Statistica întreprinderilor

Începând cu anul 2001, anul de referință (bază) pentru cei trei indicatori pe termen scurt din domeniul industriei: indicii producției industriale, indicii cifrei de afaceri și indicii prețurilor producției industriale este anul 1998. De asemenea, a fost elaborată metodologia de calcul a productivității muncii în industrie, aliniată la standardele UE.

Începând cu semestrul I al anului 2002, vor fi calculați cu caracter experimental următorii indicatori: indicele cifrei de afaceri din industrie, pentru piața internă și externă, indicele prețurilor producției industriale pentru piața externă și total industrie, indicii comenzilor noi din industrie și indicii productivității muncii.

A fost schimbată periodicitatea cercetării statistice privind valoarea lucrărilor de construcții din trimestrială în lunară. Prin aceeași cercetare statistică se vor culege date privind comenzile noi în construcții, urmând ca indicele să se calculeze începând cu anul 2003.

A fost elaborată o metodologie de calcul a indicelui prețurilor în construcții, necesară deflării indicatorilor valorici ce caracterizează activitatea de construcții. Au fost proiectate trei chestionare statistice pentru culegerea de date în vederea stabilirii elementelor de ponderare.

În anul 2001 au fost culese informații statistice privind autorizațiile de construire eliberate pentru clădiri, urmând ca începând cu anul 2002 să se disemineze rezultatele.

În semestrul I 2000 a fost efectuat recensământul "produselor și serviciilor industriale la producător", în cca 60.000 de întreprinderi cu activități industriale, în baza nomenclatorului PRODROM 2000.

S-a realizat baza de sondaj a întreprinderilor industriale, ceea ce a permis extragerea eșantionului reprezentativ pentru ancheta anuală pilot 2000.

Au fost publicate serii statistice din perioada 1992-1999 ale bilanțelor energetice anuale, recalulate în metodologia internațională.

Statistica cercetării-dezvoltării și inovării

Restructurarea sistemului de anchete statistice pe tipuri de unități care realizează activitate de cercetare-dezvoltare a condus la creșterea numărului de indicatori rezultați din prelucrarea datelor și, în același timp, a fost asigurată completarea chestionarelor pe domenii, solicitate de Eurostat și OECD. Aceasta a permis ca în publicația Eurostat editată în anul 2000, "Cercetarea-dezvoltarea și inovarea statistică în țările candidate și Federația Rusă", România să fie inclusă cu un volum mare de date.

Statistica comerțului exterior

Începând cu anul 2001, s-a realizat conectarea INS la baza de date de comerț exterior a Eurostat COMEXT, care este alimentată cu date statistice lunare de export și import, în structura solicitată de Eurostat.

Statistica transporturilor

Începând cu datele pentru trimestrul I 2001, statisticile de transport de mărfuri pe calea ferată realizate de INS sunt conforme cu prevederile Directivei Consiliului 80/1177/CE/04.12.1980. Se colectează și se diseminează date referitoare la principalele legături de trafic (național, internațional, de tranzit), tipul de expediere, natura mărfurilor, distanța parcursă.

Statistica agriculturii

În domeniul agriculturii, în luna octombrie 2000 a fost efectuat microrecensământul fermelor agricole, reprezentând cadrul pentru ancheta structurală în agricultură și recensământul general agricol, care se va desfășura în decembrie 2002.

În domeniul conturilor economice din agricultură, prin participarea la proiectul pilot inițiat de Eurostat, au fost calculate datele aferente anilor 1998 și

1999 în conformitate cu metodologia prevăzută în Manualul conturilor economice din agricultură și silvicultură elaborat de Eurostat.

Alte aspecte

Până în prezent, legislația comunitară în domeniul statisticii a fost tradusă în proporție de 20% de Institutul European din România, acoperind acte comunitare referitoare la următoarele domenii: principii de bază, clasificări, coordonare statistică (anchete structurale), confidențialitatea datelor, piața muncii, conturi naționale și prețuri.

În luna august 2000 a fost finalizat exercițiul de evaluare globală a sistemului statistic românesc, realizat în contextul programului de cooperare în statistică Phare orizontal, de către experți independenți. Obiectivele acestui exercițiu au vizat evaluarea capacității administrative în domeniul statisticii, evaluarea stadiului de armonizare cu acquis-ul comunitar statistic și evaluarea aspectelor tehnice ale sistemelor statistice naționale. Raportul final referitor la România va fi inclus în publicația care va fi editată de Eurostat în 2002, având ca tematică evaluarea sistemelor statistice din toate țările candidate.

În concluziile acestui raport se subliniază că sistemul statistic românesc este antrenat definitiv pe calea dezvoltării unui sistem statistic modern, armonizat la normele și standardele europene, și sunt recunoscute progresele înregistrate în majoritatea domeniilor statistice.

13. RAPORTUL COMISIEI EUROPENE ASUPRA ROMÂNIEI - 2001

CAPITOLUL 12 – STATISTICA

În cursul anului precedent, România a continuat implementarea graduală a acquis-ului statistic.

Noua lege a statisticii a sprijinit funcționarea și organizarea sistemului statistic românesc. Între timp, **infrastructura statistică** a fost obiectul unor semnificative modificări în cursul perioadei de raportare. În contextul restructurării generalizate a administrației publice, în cadrul Institutului Național de Statistică a fost simplificat procesul decizional, iar numărul personalului a scăzut cu 20%. În prezent, la sediul central al Institutului Național de Statistică există 436 de posturi, iar în unitățile teritoriale încă 1381. Există 34 de direcții generale județene și 8 direcții regionale de statistică, câte una pentru fiecare regiune. Este încă prematură evaluarea impactului acestei reorganizări, deși se pare că nu este vorba despre un impact negativ asupra capacității Institutului Național de Statistică de a-și îndeplini atribuțiile esențiale.

Institutul Național de Statistică este subordonat Ministerului Dezvoltării și Prognozei. Institutul Național de Statistică beneficiază de o strânsă colaborare cu ministerele, Banca Națională a României și alte instituții administrative, acestea furnizând în mod regulat date și informații Institutului Național de Statistică. Consiliul de Coordonare a Activităților Statistice, prezidat de președintele Institutului Național de Statistică, oferă consultanță pentru dezvoltarea sistemului statistic românesc. Institutul Național de Statistică este finanțat de la bugetul de stat.

Statisticile demografice și sociale au înregistrat progrese în alinierea la practicile Uniunii Europene în ceea ce privește ancheta trimestrială asupra forței de muncă și a stabilirii eșantionului multifuncțional de unități teritoriale. Cu toate acestea, România a amânat efectuarea Recensământului populației pentru anul 2002, inițial programat pentru luna martie 2001.

România a continuat alinierea **statisticilor regionale** la acquis. Crearea celor 8 oficii regionale de statistică ar trebui să faciliteze culegerea datelor la nivelul NUTS II. Unele date regionale, de exemplu, în domeniul statisticilor de întreprindere, sunt deja disponibile începând din 1998. În alte câteva domenii, cum ar fi populație, PIB și condiții sociale, datele la nivel regional sunt culese și introduse în sistem în mod regulat. Este necesar să se depună eforturi pentru a se ajunge la un sistem coerent de culegere și stocare a datelor statistice la nivel regional.

De asemenea, în anul precedent s-au înregistrat progrese și în domeniul **statisticilor macroeconomice**. Metodologia SEC 95 a fost utilizată pentru prima

dată pentru conturile naționale aferente anului 1998. Indicele prețurilor de consum a fost adus mai aproape de practica Uniunii Europene prin introducerea actualizării anuale a ponderilor cheltuielilor. Anul trecut, România a elaborat prima notificare fiscală, pe care a transmis-o Comisiei, chiar dacă această notificare nu corespunde încă în totalitate cerințelor Comunității Europene. Institutul Național de Statistică ar trebui să încerce să mențină un efectiv adecvat al personalului specializat în vederea elaborării statisticilor macroeconomice.

În privința **statisticilor de întreprindere**, România a stabilit baza de eșantionare pentru întreprinderile industriale în conformitate cu acquis-ul. În primul semestru al anului 2001 a fost efectuată o anchetă pilot PRODROM 2000. De asemenea, a fost îmbunătățită alinierea la acquis a statisticilor sectoriale pentru industrie, construcții, comerț și servicii. Ancheta structurală în întreprinderi are loc și la nivel regional. Nu au fost înregistrate noi progrese în ceea ce privește statistica turismului.

În domeniul **statisticii transporturilor**, România a început în 2001 culegerea datelor referitoare la traficul feroviar și pe apele interioare. Totuși, este încă necesară îmbunătățirea sferei de cuprindere statistică a vehiculelor și transportului maritim.

Referitor la **comerțul exterior**, România a fost conectată la baza de date Eurostat privind comerțul exterior COMEXT la începutul anului 2001.

În domeniul **statisticii agriculturii**, în octombrie 2000 a avut loc un recensământ al exploatațiilor agricole, al cărui obiectiv a constat în stabilirea cadrului de eșantionare pentru prima anchetă structurală în agricultură (planificată pentru decembrie 2002). Cu toate acestea, sunt încă necesare eforturi semnificative pentru armonizarea statisticii agriculturii cu acquis-ul. Nu pot fi raportate progrese semnificative în domeniul statisticilor privind silvicultura și piscicultura.

Evaluare globală

România este destul de avansată în domeniul statisticii. Totuși, există încă deficiențe, în special în ceea ce privește statistica agriculturii (recensământul general agricol este planificat abia pentru sfârșitul anului 2002). Este vorba despre aceleași domenii insuficient dezvoltate, identificate în Raportul periodic 2000.

Mai este încă necesară o îmbunătățire a capacității administrative a sistemului statistic românesc, în special în ceea ce privește calificarea relativ scăzută a personalului și instabilitatea acestuia. În vederea întăririi capacității instituționale a statisticii, inclusiv la nivel regional, este necesară alocarea unor resurse adecvate.

CENTRUL DE INFORMARE ȘI DOCUMENTARE ECONOMICĂ
Redactor-șef: Valeriu IOAN-FRANC

Redactori: Aida SARCHIZIAN, Paula NEACȘU, Mihaela PINTICĂ
Secretariat științific: Dan OLTEANU, Alexandra PURCĂREA
Machetare, tehnoredactare și concepție grafică: Nicolae LOGIN
